

HRVATSKI VOJNIK

BROJ | 730

14. OŽUJKA 2025.

CIJENA 1,33 €

"BRADLEY JE NEKA DRUGA DIMENZIJA"

RAZGOVOR
IRENA PRPIĆ
ĐURIĆ
RAVNATELJICA
SREDIŠTA ZA
STRANE JEZIKE

OOB-32 UMAG U
PULI - POVIJESNI
TRENUTAK
ZA OBALNU
STRAŽU RH

HKov
Ocjena
Spremnosti
Timova

OSRH
NAJBOLJI MEĐU
NAJBOLJIMA

ISSN 1330 - 500X PRINTED IN CROATIA
011125

9 7713301500003

Foto: Tomislav Brandt

"BRADLEY JE NEKA DRUGA DIMENZIJA"

U okviru višetjednog obučnog ciklusa OPNET, hrvatske posade borbenih vozila pješaštva vozila

M2A2 ODS na poligonu "Gašinci" provele su dnevna i noćna gadanja. Žadovoljstvo operativnih korisnika, pripadnika bojne Sokolovi GOMBR-a, dosad je najveći razlog za optimizam oko cijelog projekta nabave tih sredstava za OSRH

[STR. 4]

NASLOVNICU SNIMIO TOMISLAV BRANDT

SADRŽAJ

- 12 RAZGOVOR**
Irena Prpić Đurić,
ravnateljica Središta za strane jezike
- 18 HRVATSKA RATNA MORNARICA**
OOB-32 Umag u Puli – povijesni trenutak
za Obalnu stražu RH
- 22 HKoV**
Ocjena spremnosti timova
- 26 OSRH**
Najbolji među najboljima
- 28 OSRH**
Nagrada za nesebičan rad i predanost
- 30 HVU**
Poziv koji zahtijeva izvrsnost i vrhunsku disciplinu
- 32 DRAGOVOLJNI ROČNICI**
Svečano obećanje odanosti domovini
- 34 RAKETNO NAORUŽANJE**
RBS15 - od robota do Odinova kopљa
- 42 VOJSKA I EUROPSKA UNIJA**
Kružno gospodarstvo u oružanim snagama
- 48 PODLISTAK**
Teške plovidbe (XV. dio):
Projekt 705 Lira
- 56 PRIČE O DOMOVINSKOM RATU**
Pristeg, 1991.
- 62 TRENUТАK SJЕĆANJA**
Spomenik poginulim hrvatskim braniteljima
na riječkoj Delti
- 64 HVU**
Uvijek vjeran prijatelj

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara (EMPA).
Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo. Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2025.
Novinarski prilozi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu službeni stav Ministarstva obrane RH.

ODJEL HRVATSKIH VOJNIH GLASILA
I IZDAVAŠTVA

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

“BRADLEY JE NEKA DRUGA DIMENZIJA”

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt, Goran Resovac

U okviru višetjednog obučnog ciklusa OPNET, hrvatske posade borbenih vozila pješaštva vozila M2A2 ODS na poligonu "Gašinci" provele su dnevna i noćna gađanja. Zadovoljstvo operativnih korisnika, pripadnika bojne Sokolovi GOMBR-a, dosad je najveći razlog za optimizam oko cijelog projekta nabave tih sredstava za OSRH

Što znači biti prvi korisnik nekog značajnog oružnog sredstva u Oružanim snagama Republike Hrvatske? Vrlo jednostavno, znači čast i obvezu, ali i veliko profesionalno zadovoljstvo. To su nam 6. ožujka na vojnom poligonu "Gašinci" kod Đakova potvrdili pripadnici 4. oklopno-mehanizirane satnije 1. oklopno-mehanizirane bojne Sokolovi Gardejske oklopno-mehanizirane brigade (GOMBR) Hrvatske kopnene vojske (HKoV). Posjetili smo ih tijekom školskih gađanja s borbenim vozilima pješaštva (BVP) M2A2 ODS Bradley. I, priznajemo, i mi smo bili počašćeni. Bradleyje smo u vatrenoj akciji na istom mjestu vidjeli još prošle godine. To su, međutim, bila probna gađanja koja su provodili stručnjaci iz tvrtke BAE Systems Inc., američke tvrtke-podružnice britanskog vojnoindustrijskog konglomerata.

U suradnji s hrvatskim Đurom Đakovićem, BAE Systems tehnički je nositelj cijelog hrvatsko-američkog projekta nabave BVP-a. Gađanja su, ovaj put, provodile isključivo posade iz 4. satnije Sokolova i to u okviru višetjednog obučnog ciklusa OPNET (Operator New Equipment Training). Takvi ciklusi već se dulje vrijeme provode u postrojbama primarnog korisnika Bradleyja, Američke kopnene vojske, no ondje se primjenjuju i za druga sredstva. Kako im samo ime kaže, fokusirani su na obuku i uvježbavanje vojnika koji će se služiti novim sredstvom. U hrvatskom slučaju, OPNET za Bradley provodi se uz nadzor i pomoć instruktora iz BAE Systemsa. Obuhvaća niz aspekata operative uporabe Bradleyja i to na razini cijele posade (zapovjednik vozila, ciljač, vozač), kao i na razini pojedinačnih zadaća i dužnosti.

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

Posade borbenih vozila pješaštva, među ostalim, uvježbavaju vožnju i manevriranje u terenskim uvjetima, uporabu oružnih sustava, različitih optičkih senzora, komunikacijskih sustava i drugo. Osim na poligonu "Gašinci", obuka se provodi i u vojarni "132. brigade Hrvatske vojske" u Našicama te na obližnjem vojnou vježbalištu "Grbavica".

IZOBRAZBA U AMERICI

Stižemo na tenkovsko streljište u Gašincima u jutarnjim satima. Dočekuje nas zapovjednik 4. satnije satnik Josip Čolak. Zadnjih nekoliko mjeseci postrojba se uvelike mijenja. Stara vozila BVP M-80 odlaze, Bradleyji dolaze, a sve to uz OPNET i druge aktivnosti koje će taj prijelaz učiniti što jednostavnijim. Čolak je optimist: vjeruje u svoje ljudе, zadovoljan je njihovim entuzijazmom, pristupom obuci te *usvajanjem gradiva*. "Da, prvi smo u OSRH koji će imati Bradleyje, i vjerujem da ćemo svojim radom oprav-

Promatrajući Sokolove tijekom cijelog obučnog dana, od jutra do mraka, kod njih smo s jedne strane vidjeli zadovoljstvo novim sredstvom, s druge ozbiljan pristup obuci, a s treće potpuni nedostatak treme ili grča

dati povjerenje koje nam je ukazano, osvjetliti obraz ne samo našoj satniji, nego i svim Sokolovima”, govori nam dok se posade i vozila pripremaju za gađanja. I sam se obučava za Bradley. Ne samo kroz OPNET (bit će zapovjednik zapovjednog vozila), nego i kroz obuku za njegovu razinu zapovjednika operativne satnije. Još prije izvjesnog vremena pohađao je višemjesečni tečaj Maneuver Captains Career Course (MCCC) u Sjedinjenim Državama, tj. u bazi Fort Benning (danas Fort Moore) u državi Georgiji. Taj tečaj odgovara Naprednoj časnicičkoj izobrazbi na Hrvatskom vojnom učilištu “Dr. Franjo Tuđman”. Satnik Čolak ondje je uspješno položio ispite od kojih su mnogi bili vezani i za Bradleyja, tj. planiranja i taktike njihove uporabe. “Bilo je to veliko iskustvo koje koristim u ovim trenucima uvođenja BVP-a u operativnu uporabu, a koristit ću ga i u budućnosti”, navodi časnik. Puno prije OPNET-a počele su se pripremati i posade, primjerice kroz specijalistički tečaj engleskog jezika usko vezan uz M2A2 ODS. Sve to pokazuje koliko je projekt uvođenja Bradleyja u operativnu uporabu u Hrvatskoj vojsci sveobuhvatan i detaljno planiran. Provodi se na svim ustrojstvenim razinama, te po svim dužnostima i specijalnostima, od zapovjednika, posada, preko mehaničara i logističara, sve do pripadnika tzv. iskrcajnog dijela pješaštva.

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

Podsjetimo, u siječnju ove godine pratili smo dio obuke tehničara Field Level Maintenance New Equipment Training (FLMNENET), koji obuhvaća temeljno održavanje Bradleyja na razini postrojbe (opširnije v. tekst Bradley donosi sasvim novo iskustvo, HV br. 727).

“ONI SU S PRAVOM OVDJE”

Gađanje na Gašincima značilo je i zaokruživanje OPNET-a za prve posade 4. satnije koje su ušle u ciklus. A mi smo bili na završnici tog gađanja, koje je trajalo nekoliko dana. Promatrujući Sokolove tijekom cijelog obučnog dana, od jutra do mraka, kod njih smo s jedne strane vidjeli zadovoljstvo novim sredstvom, s druge ozbiljan pristup obuci, a s treće potpuni nedostatak treme ili grča. Nakon tjedana i tjedana obuke, logično je da su posade već postigle određenu razinu uvježbanosti u svim temeljnim zadaćama.

No, dojam je da su i nadmašile očekivanja. Iako su mlađi, ti momci već imaju itekakvog iskustva s BVP-om M-80. Prijelaz na Bradley, vozilo koje je superiorno po svim ključnim taktičko-tehničkim karakteristikama (paljbenu moć, oklopna zaštita i pokretljivost), ali i po prilagođenosti korisnicima, za njih je izazovan, ali ne i teško dostižan. “Oni su s pravom ovdje. Motivirani su, ambiciozni i žele raditi. Definitivno, pripremali smo se dobro. No, moram istaknuti i profesionalnost te stručnost djelatnika BAE Systemsa. To su sve certificirani stručnjaci koji su osmislili plan obuke. On je temeljit i prolazi sve potrebne korake, a instruktori su nam uvjek dostupni za sva pitanja i nedoumice”, govori nam satnik.

Na školskim gađanjima korišteni su glavni top M242 Bushmaster EC (Enhanced Configuration) kalibra 25 x 137 mm i spregnuta strojnica M240 kalibra 7,62 x 51 mm te vježbovno streljivo. Nije, naravno, zanemareno niti najubojitije oružje Bradleyja: dvostruki lanser protuoklopnih raketa TOW (Tube-launched, Optically tracked, Wire-guided – lansiran iz cijevi, optički praćen, vođen žičanom vezom). Posade se zasad uče njihovu korištenju *na suho*, dakle, kroz uvježbavanje različitih postupaka uporabe (primjerice punjenje, pražnjenje, odabir ciljeva...). Tako će biti do dolaska simulacijskog sustava COFT (Conduct of Fire Trainer) koji će služiti obuci kroz različite scenarije.

Očekuje se i isporuka protuoklopnih raketa TOW 2A RF i TOW 2B RF. Bežično vođene preko jednosmjerne podatkovne veze, to su u ovom trenutku najbolje rakete za TOW koje se koriste za gađanje visokovrijednih ciljeva poput glavnih borbenih tenkova.

UZBUĐENJE ZBOG NOVOG SREDSTVA

Vjerujemo da ćemo u budućnosti imati priliku vidjeti pravo vježbovno bojno lansiranje TOW-a iz hrvatskog Bradleyja i pogodak uvježbane posade. To se već itekako da naslutiti zahvaljujući pogodcima koje smo vidjeli na tenkovskom streljštu. Jednostavno, posade su već uvelike ovlađale vozilima i njihovim sustavima. To posebno vrijedi za ciljničke sisteme i sustav za upravljanje paljbom, tako da su mete pretrpjeli niz pogodaka tijekom gađanja iz zastoja te gađanja u pokretu.

Prijelaz na Bradley, vozilo koje je superiorno po svim ključnim taktičko-tehničkim karakteristikama (paljbena moć, oklopna zaštita i pokretljivost), ali i po prilagođenosti korisnicima, izazovan je, ali ne i teško dostižan

HRVATSKA KOPNENA VOJSKA

Poručnik Stjepan Pandžić zapovjednik je voda i njegova zapovjednog Bradleyja, s kojim će i ubuduće prolaziti sve obučne i ocjenjivačke cikluse. "U Našicama smo već prije prošli upoznavanje sa sredstvom i njegovim mogućnostima, kao i s našim pojedinačnim dužnostima i zadaćama. Sad se uvježbavamo kao posade, a što se tiče gađanja, moram reći da smo s novim sredstvom puno - precizniji. Da, obučni je ciklus zahtjevan, ali ako radiš ono što voliš, ništa nije problem. Svi pripadnici voda pokazuju velik interes za obuku, čak bih rekao da su mnogi uzbudjeni zbog novog sredstva", objašnjava poručnik.

Sokolovi koriste svaku priliku za uvježbavanje. Nakon dnevnog gađanja, pokazali su nam kako izgleda terenska vožnja Bradleyja u formaciji. *Gusjeničar* dostiže brzinu veću od 60 km/h.

Razvodnik Hrvoje Zdjelarević na dužnosti je vozača, nekad je upravljao BVP-om M-80 i kaže da je M2A2 ODS puno više *user-friendly*, pa se vrlo brzo snašao za njegovim upravljačem. Iako je ukupna masa Bradleyja dva i pol puta veća od one kod M-80, Cumminsov motor od 600 konjskih snaga i hidromehanička transmisija HMPT-500-3 daju mu veliku razinu pokretljivosti. Razvodnik hvali i pre-

Vozila BVP M-80 koja koriste OSRH nisu opremljena termovizijskim cilnjicima. To znači da je učinkovito borbeno djelovanje noću za Sokolove bilo gotovo pa nemoguće. S Bradleyjima više neće biti tako, i u to smo se uvjerili prateći noćni dio gađanja

gleđnost iz vozila te svijest o situaciji koju ona pruža, a sada je nestupljiv da iskuša granice njegovih manevarskih sposobnosti na teškim terenima, primjerice tijekom vježbe na poligonu "Eugen Kvaternik" kod Slunja. "Za to se i obučavamo", odrješit je hrvatski vojnik.

VATROMET U NOĆI

Ono najatraktivnije vidjeli smo, ali i čuli, kad se nad Slavoniju spustila noć. Vozila BVP M-80 koja koriste OSRH nisu opremljena termovizijskim cilnjicima. To znači da je učinkovito borbeno djelovanje noću za Sokolove bilo gotovo pa nemoguće. S Bradleyjima više neće biti tako, i u to smo se uvjerili prateći noćni dio gađanja.

Bradley je kombinirao gađanje iz topa i strojnica, a vježbovno je streljivo u noći jasno pokazivalo svoju putanju. Prvo bi gađao s početnog položaja koji je od nas bio udaljen nekoliko desetaka metara, a potom bi krenuo bliže metama za uvježbavanje gađanja iz pokreta. Tada bi zvuk topa i strojnica postajao tiši, no iz potpune tame odjednom bi se na položajima meta video *vatromet*, posebno kad bi se svjetlost metka *odbila* od cilja i pošla uvis. "Tijekom ovih nekoliko dana, pokazalo se da posade koriste termoviziju s lakoćom, a to najbolje pokazuju - pogodci. Paljbenu moć i

preciznost Sokolova uvelike se povećavaju”, govori satnik Čolak. U razgovorima s ciljačima, saznali smo da je gađanje noću ponekad čak i jednostavnije nego danju. Naime, termovizijska slika izvrsno otkriva živi cilj.

Noćna tama, ali ni odora ni raslinje koji su dobra zaštita za vojnika danju, nisu to i noću ako vas promatraju posade M2A2 ODS. Razvodnik Mihail Horvatović s ciljača na M-80 prešao je na istu dužnost na Bradleyju. Dok opisuje top M242 Bushmaster, kaže da je *jači i precizniji* nego onaj stari, a osobito hvali dnevnu (uvećanje x5 i x12) i noćnu ciljničku spravu.

SUTRA I LEOPARDI

“U odnosu na M-80, Bradley je neka druga dimenzija, puno je koraka ispred. Mislim da je ono za nas pun pogodak”, uvjeren je satnik Čolak. Za 4. satniju ima još ciklusa OPNET-a, a onda i drugih oblika obuke. Idući mjeseci bit će puni aktivnosti. Po povratku u Našice satnija će početi spajati posade s pripadnicima iskrcajnog dijela, što znači i zajedničku obuku, a onda i ocjenjivanje na razini desetina, zatim vodova i konačno satnije. No, ekipa iz Našica već se raduje i budućim vježbama unutar postrojbe, brigade, pa i HKoV-a, te OSRH.

Za Sokolove, suborci su u ovom trenutku posade i tenkovi M-84. Sutra će, nadamo se, to biti supermoderni Leopardi 2A8.

Podsjećaju nas na činjenicu da je Bradley vozilo prije svega namijenjeno borbi protiv protivničkog oklopa i to u kombinaciji s tenkovima. Za Sokolove, suborci su u ovom trenutku posade i tenkovi M-84. Sutra će, nadamo se, to biti supermoderni Leopardi 2A8. “U 2023. godini naša je satnija provela vježbu na zemljistu Sokol 23, u scenariju smo kroz namjenski organizirane snage (engl. Task Force) surađivali s GOMBR-ovom Tenkovskom bojnom Kune. Tu smo se svi pokazali jako učinkovitim. Mi smo, logično, fokusirani na obuku i uvođenje Bradleyja, no jasno je da se veselimo i dolasku novih tenkova u brigadu”, zaključuje časnik.

Kako proces nabave i uvođenja u operativnu uporabu vozila Bradley napreduje, sve je jasnije da je on dobitak za Hrvatsku kopnenu vojsku. Noćno gađanje kojem smo nazočili samo je jedan dokaz o rastućim sposobnostima GOMBR-a koje je omogućilo novo vozilo. U odnosu na BVP M-80, koji je bio nezamjenjiv u Domovinskom ratu, to je velik skok. To su nam prvi put potvrđili najmjerdavniji – operativni korisnici, posade s iskustvom na oba sustava. Ima li na tržištu modernijih zapadnih borbenih vozila pješaštva no što je to M2A2 ODS? Svakako ima. No, ima li onih koja su se više puta dokazala u borbenoj operativnoj uporabi? Teško. Jesu li Bradleyji aktualni i danas? Itekako. Ne zaboravimo, Amerikanci još uvijek računaju na inačice Bradleyja (M2A3, M2A4) i u godinama koje dolaze. To znači da u daljinjoj budućnosti nisu isključeni nadogradnja i modernizacija i hrvatske flote Bradleyja. No, prekinimo s nagađanjima o budućnosti. Sadašnjost je – M2A2 ODS Bradley i zadovoljni Sokolovi.

30
GODINA

**Središte za strane jezike
KATARINA ZRINSKA**

TRIDESET GODINA INTENZIVNOG DJELOVANJA

Quot linguas calles, tot homines vales.

– Koliko jezika govorиш, toliko ljudi vrijediš.

Ova stara latinska izreka savršeno opisuje misiju i viziju Središta za strane jezika "Katarina Zrinska". "Vjerujemo da svladavanje novih jezika otvara vrata različitim kulturama, omogućava bolje razumijevanje svijeta oko nas i obogaćuje osobni i profesionalni život svakog pojedinca", ističe Irena Prpić Đurić, ravnateljica Središta za strane jezike

RAZGOVOR

IRENA PRPIĆ ĐURIĆ

RAVNATELJICA SREDIŠTA
ZA STRANE JEZIKE

RAZGOVARAO

Hrvoje Lončarević

FOTO

arhiva SzSJ-a "Katarina Zrinska",
Dražen Volarić

Središte za strane jezike "Katarina Zrinska" obilježava 14. ožujka tridesetu obljetnicu osnutka. Od 1995. godine organizira i provodi intenzivne i specijalističke tečajeve stranih jezika za potrebe djelatnika MORH-a, OSRH i šire sigurnosne zajednice. Tim povodom, a uoči proslave koja će se održati 31. ožujka, razgovarali smo s njegovom ravnateljicom Irenom Prpić Đurić

KAKO JE DOŠLO DO OSNUTKA SREDIŠTA ZA STRANE JEZIKE?

Središte je osnovano na temelju Odluke ministra obrane Gojka Šuška kao Škola stranih jezika. Može se reći da je to tad bila vizionarska odluka jer će se vrlo brzo pokazati kako je sposobnost govorenja najmanje jednog stranog jezika (prije svega engleskog) iznimno važna ne samo za pojedinca pripadnika OSRH i MORH-a nego i za cijeli sustav. To je posebno bilo važno prilikom ispunjavanja obveza za prijam Republike Hrvatske u punopravno članstvo NATO-a. Želim ovdje napomenuti da se potreba za učenjem stranih jezika u OSRH javila već tijekom Domovinskog rata pa je za tu svrhu osnovana Katedra za strane jezike u sklopu Časničke škole 1993. godine. A ime? Znamo da se do 2014. Hrvatsko vojno učilište zvalo "Petar Zrinski". Ana Katarina Zrinska bila je njegova supruga te književnica i prevoditeljica. Uz hrvatski govorila je još njemački, latinski, talijanski i mađarski. I kako se onda drugačije nazvati?!

MOŽETE LI UKRATKO OPISATI RAZVOJ SREDIŠTA KROZ OVIH TRIDESET GODINA I NEKE KLJUČNE TRENUTKE KOJI SU OBILJEŽILI NJEGOV RAZVOJ?

Od samog je početka zadaća SSJ-a bila organizirati i provoditi intenzivne tečajeve stranih jezika te specijalističke tečajeve engleskog jezika za pripadnike OSRH i MORH-a.

Prvi nastavnici stranih jezika zaposleni su u kolovozu 1995. Od prvog su dana preuzeli veliku odgovornost na sebe i ono što će raditi – pripremu i održavanje nastave. Znalo se da nastava Vojnodiplomske škole i Zapovjedno-stožerne škole počinje u rujnu, a u njihovu je programu i predmet Strani jezik. Međutim, nije bilo nastavnih programa ni za jedan tečaj, ni za jedan jezik, a polaznici su vojnici. U samo mjesec dana intenzivno su se radili nastavni planovi i programi te pripremali nastavni materijali za polaznike tih dviju izobrazbi. Postojala je kreda, ploča, kasetofon i stručnost za provedbu nastave, želja za usvajanjem vojne terminologije i zdrav razum.

Iako su Središte i njegovo Zapovjedništvo osnovani u Zagrebu, pokazalo se da organizacija i provedba nastave samo u Zagrebu neće moći odgovoriti potrebama OSRH za poznavanjem jezika. Stoga su u proljeće 1996. u Zagrebu i Splitu istodobno provedeni prvi intenzivni tečajevi. Nastava u Osijeku započinje u siječnju 1997. Nastava se tih godina provodila iz engleskog, njemačkog i francuskog, a od 1998. i iz talijanskog jezika.

Republika Hrvatska postaje 2000. godine članica Partnerstva za mir (PzM) i kao aktivna sudionica preuzima Partnerske ciljeve koje OSRH treba realizirati na putu prema NATO-u. Jedan je od njih i Partnerstki cilj 0355 (Partnership Goal – PG 0355) – znanje stranog jezika. Istodobno u svijetu nastaju krizna žarišta (Afganistan, Golan, Kosovo, afričke zemlje), u kojima pripadnici OSRH postaju promatrači te aktivni sudionici misija potpore miru.

U okviru novonastalih zahtjeva postojeći intenzivni tečajevi pokazuju se nedostatnim za osposobljavanje pripadnika OSRH za sporazumjevanje u međunarodnom okruženju. Vođeni smjernicama PG-a 0355, nastavnici engleskog jezika pristupaju stoga izradi i provedbi specijalističkih tečajeva engleskog istodobno unapređujući jezično poučavanje na intenzivnim tečajevima svih jezika.

RAZGOVOR // RAVNATELJICA SREDIŠTA ZA STRANE JEZIKE IRENA PRPIĆ ĐURIĆ

Vrijedno je spomenuti specijalističke tečajeve engleskog za pripremu kandidata za vod Vojne policije u misiji ISAF (*International Security Assistance Force*) u Afganistanu i kandidate za OMLT (*Operational Mentoring and Liaison Teams*). Tečaj engleskog jezika za logističare u mirovnim operacijama i Tečaj engleskog za radiooperatere.

U novije je vrijeme u ponudi Središta Specijalistički tečaj engleskog jezika za zrakoplovne tehničare koji će se obučavati u Francuskoj za održavanje borbenih zrakoplova Rafale, Specijalistički tečaj engleskog jezika za posade BVP-a Bradley M2A2 ODS i Specijalistički tečaj ruskog jezika.

Naši nastavnici engleskog sudjeluju od 2014. i u provedbi nastave tog jezika na prijediplomskim studijima Vojno vođenje i upravljanje, Vojno inženjerstvo i Vojno pomorstvo.

KOLIKO JE BILO PROMJENA U METODAMA POUČAVANJA I TEHNOLOGIJI U ZADNJIH TRIDESET GODINA I KOLIKO IM SE BILO ZAHTJEVNO PRILAGOĐAVATI?

Kako su godine prolazile, a nastavnici Središta stručno se usavršavali u zemljama i inozemstvu u metodici poučavanja stranih jezika, izradi i provedbi testiranja u skladu s NATO-ovom normom STANAG 6001 (A TrainP-5) te vojnim jezikom, dolazeći u dodir s kolegama stručnjacima iz članica NATO-a i partnerskih zemalja, mijenjala se metodička poučavanja, testiranja, izrade vojnostručnih glosara i primjene suvremenih tehnologija u nastavi.

Iako se ponekad teško naviknuti na novitete, upoznavanje s normom STANAG 6001 produbilo je naše spoznaje i unaprijedilo dvije temeljne aktivnosti Središta: poučavanje i testiranje.

SURADNJA S BROJNIM ZEMLJAMA

S KIM JE SREDIŠTE ZA STRANE JEZIKE U PROTE-KLIH TRIDESET GODINA NAJVİŞE SURADIVALO NA MEĐUNARODNOJ RAZINI? KAKO SU TE SURADNJE OBOGATILE NJEGOV RAD?

Najdugovjećnija je međunarodna suradnja s vojnim izaslanstvom Francuske Republike u Republici Hrvatskoj. Od samog osnutka Središta, Francuska nam je redovito slala svoje pripadnike kao gostujuće predavače i lektore, koji su zajedno s nastavnicima francuskog provodili izobrazbu tog jezika. Usto, vojni izaslanici Francuske Republike često su donirali i još uвijek doniraju Središtu udžbenike i suvremena sredstva za poučavanje jezika.

Nakon toga treba spomenuti suradnju s vojnim izaslanicima Republike Austrije i Savezne Republike Njemačke. Kroz bilateralnu suradnju te izobrazbu naših nastavnika njemačkog jezika u Saveznom institutu za strane jezike u Hürthu, Središte je dobilo pravo korištenja njihova testa njemačkog jezika za razinu STANAG 1-1-1-0. Osim toga, obje su zemlje donirale sredstva za izgradnju središta za samostalno učenje za polaznike njemačkoga te udžbenike i nastavne materijale. Želim spomenuti i ulogu britanskog projekta *Peacekeeping English Project* (PEP), od 2000. do 2006. godine, koji je za članice Partnerstva za mir uspostavio mrežu tečajeva i seminara kao potporu u razvoju održivog sustava izobrazbe

testiranja engleskog jezika. U sklopu tog projekta mnogi su nastavnici engleskog prošli izvrsnu obuku te stekli vještine u suvremenim metodama poučavanja i testiranja u skladu s normom STANAG 6001. Mnogi su se nastavnici na tim tečajevima istaknuli stručnošću, zbog čega su kasnije pozivani kao predavači na te tečajeve i seminare.

I na kraju želim nešto reći i o izvrsnoj suradnji Središta s Uredom za obrambenu suradnju Sjedinjenih Američkih Država u RH preko IMET-a (*International Military Education and Training*), programa potpore poučavanja engleskog jezika u oružanim snagama partnerskih zemalja. IMET je omogućio izobrazbu nastavnika engleskog jezika na različitim tečajevima u SAD-u (Defense Language Institute English Language Center u San Antoniju u Tekساسu, te u PLTCE-u (Partner Language Training Center) u Garmisch-Partenkirchen u Njemačkoj). Nadalje, program IMET osigurao nam je fonolaboratorije za poučavanje i testiranje jezika u svim odjelima Središta, kao i nastavne materijale za naše nastavnike te za instruktore engleskog u postrojbama.

Seminari u organizaciji PLTCE-a omogućili su i osigurali kontinuiran razvoj i usavršavanje stručnjaka za testiranje te nastavnika engleskog jezika.

JESTE LI SUDJELOVALI U NEKIM POSEBNIM PROJEKTIMA, PARTNERSTVIMA ILI INICIJATIVAMA KOJI SU OSTAVILI TRAJAN TRAG? AKO JESTE, KOJE BISTE POSEBNO ISTAKNULI?

Kako sam naziv govorio, ono uz što se Središte za strane jezike prirodno vezuje jest međunarodna vojno-obrambena suradnja. Između svih izvrsnih spomenutih vojno-obrambenih suradnji istaknula bih sljedeće projekte i inicijative u kojima smo sudjelovali ili još uвijek sudjelujemo.

Kao prvo, to je Međunarodni tečaj engleskog jezika za stozerne časnike (CRO2), koji je bio u ponudi Središta u razdoblju od 2002. do 2009. te u međunarodnoj ponudi za članice PzM-a. Provodile su ga naše nastavnice engleskog u suradnji s vojnim stručnjacima iz postrojbi (*subject matter expert – SME*). Na tečaju su uz pripadnike OSRH sudjelovali

i pripadnici stranih oružanih snaga: Albanije, Austrije, Bosne i Hercegovine, Bugarske, Estonije, Finske, Kazahstana, Latvije, Mađarske, Sjeverne Makedonije i Srbije.

Tu je i spomenuti Tečaj engleskog jezika za kandidate za OMLT, koji su, uz pomoć Rogera Embreeja iz PLTCE-a, osmisili, kreirali i realizirali 2010. godine nastavnici našeg Središta.

Kruna svih aktivnosti i prepoznatljivosti kvalitete jezičnih stručnjaka iz Središta bio je poziv Republici Hrvatskoj da predsjeda Uredom za međunarodnu jezičnu koordinaciju (*Bureau for International Language Coordination – BILC*), NATO-ovim savjetodavnim tijelom za pitanja standardizacije testiranja i poučavanja jezika prema normi STANAG 6001. Republika Hrvatska prihvatile je i BILC-om od 2022. predsjedaju djeplatnice Središta za strane jezike. Predsjedanje uključuje brojne međunarodne aktivnosti, poput organizacije i provedbe seminara i izobrazbe za jezične stručnjake te pružanja stručne pomoći i potpore u razvoju izobrazbe i testiranja prema normi STANAG 6001 u članicama NATO-a i partnerskim zemljama.

Još bih spomenula aktivno sudjelovanje u radu CEDC LP-a (*Central European Defense Cooperation Language Platform*), Jezične platforme inicijative Srednjoeuropske obrambena suradnja, tj. udruženja šest zemalja (Austrija, Česka, Hrvatska, Mađarska, Slovenija i Slovačka) s ciljem unapređenja suradnje jezičnih instituta koji djeluju unutar vojnih sustava srednjoeuropskih zemalja. Iako se radi o aktivnosti malog broja zemalja, suradnja njihovih jezičnih institucija vrlo je aktivna, na dobrobit oružanih snaga u kojima djeluju. Razmjena iskustava i zajednički rad na projektima poput izrade višejezičnih glosara vojne terminologije vrlo su važni za izvrsnu međunarodnu obrambenu suradnju zemalja članica, ali i za stručno usavršavanje jezičnih stručnjaka u različitim područjima, primjerice u prevođenju i nastavi.

Na kraju bih spomenula jedan projekt koji provodimo već dvadesetak godina. To je **projekt potpore** instruktorma engleskog jezika – vojnicima, dočasnici i ponekad nižim časnicima prilikom **izobrazbe na početnoj razini engleskog jezika u postrojbama** OSRH. Još davne 2002./2003. godine javila se potreba za intenziviranjem učenja engleskog. U tom je trenutku u OSRH bilo puno pojedinaca koji su posjedovali malo ili nimalo znanja tog jezika. Središte nije moglo primiti sve te ljudе na izobrazbu. Stoga smo se sastali s djeplatnicima MORH-a i OSRH zaduženim za izobrazbu te predložili rješavanje problema. Na temelju iskustva s tečaja CRO2, na kojem su uz naše nastavnike engleskog dio specijalističkog dijela nastave provodili dočasnici i niži časnici iz postrojbi i cjelina OSRH koji su pokazali izvrsno znanje engleskog i sklonost prema poučavanju, Središte je predložilo izradu analize o djelatnim vojnim osobama u OSRH koje posjeduju znanje engleskog na razini STANAG 2-2-2-2 ili više te su spremni poučavati kolege u postrojbama. Središte je za njih prvo osmislio Tečaj metodike za instruktore engleskog jezika, koji je 2022. preimenovan u Temeljni tečaj metodike za instruktore engleskog jezika. Te je godine on dobio i svoj nastavak u naprednom obliku. Središte je instruktorma pomoglo izraditi nastavni plan i

program početnog tečaja engleskog jezika.

Budući da se za oba tečaja pročulo i u inozemstvu, vrlo brzo započeli smo postupak certificiranja tečaja kako bi bio uvršten u NATO-ov Katalog mogućih izobrazbi i obuka (*Education and Training Opportunity Catalogue – ETOC*) te ponuđen stranim polaznicima. Postupak za oba tečaja uspješno je proveden i nalaze se na ETOC-ovu popisu. Projekt je s vremenom postao jedna od glavnih aktivnosti Nastavnog odjela Osijek, koji nadzire i osigurava kvalitetu rada instruktora u postrojbama.

KOLIKO JE POLAZNIKA U ZADNJIH TRIDESET GODINA PROŠLO TEČAJEVE U SREDIŠTU ZA STRANE JEZIKE?

Oko jedanaest i pol tisuća. Uz polaznike iz OSRH i MORH-a, tu su i polaznici iz Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva uprave i pravosuđa, Sigurnosno-obaveštajne agencije te pripadnici stranih oružanih snaga.

U SREDIŠTU ZA STRANE JEZIKE POUČAVAJU SE ENGLESKI, NJEMAČKI, FRANCUSKI I TALIJANSKI JEZIK. POSTOJI LI POTREBA ZA UVODENJEM NOVIH JEZIKA I PROGRAMA, ODNOSENOSTO OČEKUJETE LI NEKE PROMJENE U POUČAVANJU STRANIH JEZIKA?

Od 2016. godine nudimo izobrazbu ruskog jezika za potrebe specijalnih postrojbi i službi. Što se tiče drugih stranih jezika, mislim da je ponuda tečajeva za pet jezika ono što je najpotrebnije našim oružanim snagama. Svi znamo kako je engleski, posebno u ovom stoljeću, *lingua franca*, i svatko tko njim izvrsno vlada (na razini 2+ ili 3 prema normi STANAG 6001), govori još barem jedan jezik (npr. francuski u kontekstu NATO-a) i stručan je u vojnem području, može konkurirati za visoke dužnosti u NATO-u, EU-u i UN-u. Novi pristupi i metode poučavanja i testiranja jezika prirodni su procesi u nastavi. To naš poziv čini uvijek zanimljivim i aktualnim.

RAZGOVOR // RAVNATELJICA SREDIŠTA ZA STRANE JEZIKE IRENA PRPIĆ ĐURIĆ

TESTIRANJA STRANIH JEZIKA

U STUDENOM 2024. OBILJEŽILI STE STOTO TESTIRANJE PREMA HRVN-У (HRVATSKA VOJNA NORMA) STANAG 6001. MOŽETE LI NAM RECI KAKO SE POČELO I ZAŠTO SE TESTIRA PREMA TOM STANDARDU?

Nalogom Uprave za obuku i školstvo Glavnog stožera OSRH 13. svibnja 2002. osnovan je stručni tim koji će izraditi testove engleskog jezika prema normi STANAG 6001 s ciljem operacionalizacije Partnerskog cilja PG G 0355 *Language requirement*. Tim je prerastao u Odsjek za testiranje te je od 2007. djelovao u sastavu Dekanata HVU-a. U lipnju 2014. vraćen je u sastav Središta za strane jezike "Katarina Žrinska".

Primarna je zadaća Odsjeka izrada testova i provedba testiranja engleskog jezika prema normi HRVN STANAG 6001. To zvući jednostavno, ali postupak izrade svakog testa obuhvaća pronalazak materijala za testiranje svake od četiriju vještina, izradu zadatka, njihovo probno testiranje, moderiranje ispitnih zadataka nakon probnog testiranja i validaciju ispitnih pitanja. Za svaki ispitni rok stvaraju se novi zadaci, a godišnje bude provedeno najmanje pet rokova za otprilike 400 kandidata. Nakon ispita sve testove treba pažljivo pregledati, ispraviti i ocijeniti.

Svi znamo kako su rezultati ispita iznimno važni svakom polazniku.

PROVODE LI SE U SREDIŠTU JOŠ NEKI OBЛИCI TESTIRANJA?

Osim ispita engleskog jezika prema normi STANAG 6001 koji je, kako smo istaknuli, u nadležnosti Odsjeka za testiranje, u Središtu se provode redoviti dijagnostički testovi za promaknuća i druge svrhe propisane Pravilnikom o stranim jezicima. To su *American Language Course Placement Test* (ALCPT) za engleski i višestupanjski ispit za njemački, francuski, talijanski i ruski jezik, koje izrađuju i provode nastavnici SSJ-a. Tijekom intenzivnih i neintenzivnih tečajeva polaznici redovito pišu ispite napretka iz gramatike i vokabulara te četiriju jezičnih vještina, a na kraju tečaja pristupaju ispitima postignuća u tim kategorijama.

OSIM NASTAVE I TESTIRANJA, VAŽNA JE DJELATNOST SREDIŠTA I PREVOĐENJE ZA POTREBE NE SAMO HVU-А NEGO CIJELOG MORH-А I OSRH. ŠTO NAM MOŽETE REĆI O TOME?

Za tu je djelatnost zadužen Odsjek za prevođenje, koji je prvo djelovao unutar Nastavnog odjela, zatim od 2007. do 2014. bio izmjешten u Odjel za knjižnično-izdavačku djelatnost HVU-a, a preustrojem 2014. vraćen pod okrilje Središta za strane jezike.

Često se uzima zdravo za gotovo da onaj tko zna jezik, može i prevoditi. Međutim, i za to treba posjedovati vještini, posebno kad se radi o usmenim oblicima prevođenja, gdje uz jezične morate imati i druge kompetencije, npr. koncentraciju za dulje razdoblje slušanja, sposobnost brzog reagiranja pri prevođenju s jednog jezika na drugi te razrađen sustav vođenja bilježaka.

Naš malobrojni Odsjek uspješno se nosi sa svim izazovima svojeg zanimaњa. Tako je u zadnje dvije godine izvršio zadaće prijevoda i lekture za potrebe HVU-a, OSRH, MORH-a i znanstvenog časopisa *Strategos*, a bio je uključen i u projekt standardizacije vojnog nazivlja. U suradnji s Odjelom hrvatskih vojnih glasila i izdavaštva prevedena je na engleski monografija *Prvi za Hrvatsku*. Iz međunarodne suradnje u okviru CEDC LP-a i terminoloških radionica održanih u Beču razvijena je bilateralna suradnja s Odjelom za prevođenje i lektoriranje Škole za strane jezike Slovenske vojske. Razmijenjena su dosadašnja praktična iskustva te prenesene teorijske spoznaje o procesu prevođenja i upravljanju vojnom terminologijom.

REPUBLIKA HRVATSKA PREUZELA JE 2022. GODINE ZADAĆU PREDSEDJANJA UPRAVLJAČKIM ODBOROM BILC-А (BUREAU FOR INTERNATIONAL LANGUAGE COORDINATION), NATO-OVA SAVJETODAVNOG TIJELA ZA PODRUČJE STANDARDIZACIJE JEZIČNOG POUČAVANJA I TESTIRANJA U SAVEZNIČKIM I PARTNERSKIM ZEMLJAMA. VELIKO JE TO PRIZNANJE REPUBLICI HRVATSKOJ I SREDIŠTU ZA STRANE JEZIKE. VI PREDSJEDATE UPRAVLJAČKIM ODBOROM. KAKO JE DOŠLO DO TOGA? KOJE JE ZADAĆE REPUBLIKA HRVATSKA IZVRŠILA U TROGODIŠnjem RAZDOBLJU?

Već sam spomenula da je poziv za predsjedanje došao od Tajništva BILC-a. To se dogodilo u listopadu 2021., kad sam sudjelovala na BILC-ovu Stručnom seminaru za nastavnike i stručnjake u testiranju (*NATO BILC Professional Development Seminar*) u Vilniusu, Litva. Kolege i prijatelji iz članica NATO-a i partnerskih zemalja prepoznali su kvalitetu rada naših stručnjaka za poučavanje i testiranje tijekom njihova sudjelovanja na BILC-ovim i PLTCE-ovim aktivnostima u ulogama sudionika i predavača.

Naše aktivnosti u ulozi predsjedavajućih zajedno sa zemljom domaćinom događanja izravno uključuju sudjelovanje u organizaciji i provedbi NATO BILC godišnje konferencije te raznovrsne seminare za stručnjake u testiranju i nastavnike.

BILC nudi partnerskim zemljama stručnu pomoć u čijem su prvom planu aktivnosti vezane uz standardizaciju poučavanja i testiranja stranih jezika (najčešće engleskog) kroz stručne posjete i radionice organizirane i provedene na zahtjev pojedine zemlje. Mi kao predsjedavajući u tome imamo vrlo odgovornu ulogu – organizirati kolege stručnjake u manje BILC timove za realiziranje spomenutih aktivnosti. U tome su nam važni partneri predstavnici SHAPE-a (*Supreme Headquarters Allied Powers Europe*), DEEP-a (*Defence Education Enhancement Programme*) i PLTCE-a.

U sve tri godine upravljanja BILC-om mnogi naši nastavnici uključili su se u aktivnosti i projekte NATO DEEP-a kao predavači, pomažući razvoju sustava izobrazbe i testiranja u partnerskim zemljama.

Naš Odsjek za testiranje dio je međunarodne radne skupine sastavljene od sedam zemalja (Estonija, Hrvatska, Kanada, Latvija, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), koja razvija i izrađuje bazu ispitnih materijala za vještine čitanja i slušanja koje će moći koristiti svi NATO-ovi certificirani timovi za izradu višestupanjskih testova razina 1, 2 i 3 prema normi STANAG 6001. Time se unapređuje standardizacija ispitnih pitanja u zemljama koje koriste NATO-ovu ljestvicu ocjenjivanja. Skupina je razvila specifikacije zadataka i sredstava, kao i cijelovit ispit iz vještine čitanja na trima razinama, a trenutačno se izrađuju zadaci za vještinu slušanja.

Sve te zadaće i aktivnosti vidimo kao oblik stručnog usavršavanja i osobnog razvoja. Pomažući i radeći za druge i s drugima, mi sami jačamo i razvijamo se u bolje ljude.

KAKO VIDITE BUDUĆNOST SREDIŠTA ZA STRANE JEZIKE?

Quot linguas calles, tot homines vales. – Koliko jezika govorиш, toliko ljudi vrijediš. Ova stara latinska izreka savršeno opisuje misiju i viziju Središta za strane jezika "Katarina Zrinska". Vjerujemo da svladavanje novih jezika otvara vrata različitim kulturama, omogućava bolje razumijevanje svijeta oko nas i obogaćuje osobni i profesionalni život svakog pojedinca.

Gledajući unaprijed, naša misija ostaje jasna – nastaviti pružanje vrhunske jezične izobrazbe prilagođene potrebama suvremenog sigurnosno-obrambenog okruženja. Uz neprestanu modernizaciju, suradnju s međunarodnim partnerima i predanost naših djelatnika, uvjereni smo da će Središte i ubuduće biti simbol izvrsnosti i inovacije.

ŠTO BISTE PORUČILI ZA KRAJ?

Na kraju želim zahvaliti svim bivšim i sadašnjim djelatnicima na suradnji, zalaganju, stručnosti i entuzijazmu. Bez njih mi ne bismo danas govorili o Središtu, jer svaku instituciju čine ljudi.

A čitateljima poručujem kako ćemo i dalje nastojati zadržati kvalitetu te biti na čast i vjerno služiti Oružanim snagama i MORH-u.

OD PRVOG DANA U SREDIŠTU ZA STRANE JEZIKE

Zrinka Eduarda Flegar radi u Središtu za strane jezika "Katarina Zrinska" kao nastavnica od njegova osnutka. U Školu stranih jezika, današnje Središte za strane jezike, došla je u kolovozu 1995. "Poticaj za dolazak dao mi je brat, koji je u novinama procitao oglas za radno mjesto profesora njemačkog i engleskog jezika u MORH-u. Iako sam bila u stalnom radnom odnosu u elitnoj zagrebačkoj gimnaziji, osjetila sam poziv služenja Hrvatskoj vojsci", rekla nam je profesorica Flegar. Prve godine rada u Školi stranih jezika bile su izazovne. Nije bilo odgovarajućeg prostora za nastavu, čak ni namještaja, a nastava se održavala u laboratorijsima za slušanje koji su ostali od JNA. "Osim toga, morali smo sami izradivati nastavne planove i programe za njemački, engleski, ruski i francuski jezik, kao i odgovarajuće nastavne materijale. Međutim, svi smo bili entuzijasti i zajedničkim smo snagama na temelju iskustava u školama u kojima smo radili kreirali nastavne materijale i pripadajuću dokumentaciju. Od velike pomoći bili su nam profesori Dragica Bačani i Ivica Horvatić, koji su već radili na HVU-u i prenijeli nam svoje iskustvo predavanja u vojski", istaknula je. Na pitanje koliko se promijenio način rada u proteklih trideset godina, profesorica odgovara da su suvremeni metode rada, nastavni materijali, bolja je tehnička podrška itd. Ipak, najveće promjene dogodile su se u području izobrazbe nastavnika, koji su imali i još uvjek imaju brojne mogućnosti pohadanja različitih tečajeva i radionica u zemlji i inozemstvu i tako se stručno usavršavaju. "No, jedna se stvar nije promijenila, a to je početni entuzijazam i želja za prenošenjem znanja", naglašava profesorica Flegar.

Najponosnija je, kaže, na znanje koje je utkala u mnogobrojne domaće i strane polaznike: "Proširila sam i svoje vidike u profesionalnom i privatnom životu te stekla brojne prijatelje. Jednako sam ponosna i na svoj kolektiv, kolegice i nadređene, koji su mi pomogli da se razvijem ne samo kao stručnjak nego i čovjek." Zamolili smo profesoricu da s čitateljima podijeli neku zgodu iz dosadašnjih trideset godina rada. "Bilo je puno zanimljivih i duhovitih zgoda pa je jako teško izdvajiti samo jednu. Ipak ću s čitateljima podijeliti anegdotu s Tečaja za stožerne časnike na kojem je sudjelovao i polaznik iz Kazahstana. Kad smo kolegica i ja ušle u razred na Dan žena, ustao je i recitirao nam pjesmicu: "Roses are red, violets are blue, the honey's sweet and so are you!" Nakon toga dao nam je i ruže, a slijedio je velik pljesak. To je bio znak njegova najdubljeg poštovanja jer u Kazahstanu je taj dan jako cijenjen.

HRVATSKA RATNA MORNARICA

OOB-32
UPUT

TEKST

Domagoj Vlahović

FOTO

Tomislav Brandt

U luci Vargarola novi obalni ophodni

brod dočekali su obitelji i prijatelji članova

posade, kao i kolege iz postrojbi HRM-a

UMAG

POVIJESNI TRENUAK ZA OBALNU STRAŽU RH

HRVATSKA RATNA MORNARICA

Kad je krajem siječnja ekipa Hrvatskog vojnika u Splitu nazočila dijelu uvježbavanja posade OOB-32 Umag, razgovarajući s posadom u više smo navrata čuli da jedva čekaju doći u Pulu (opširnije v. tekst Klasa Omiš – generacijski skok Obalne straže RH, HV br. 728). U tamošnjoj vojarni „Vargarola“ matična je luka novog broda Obalne straže Republike Hrvatske, i to bi značilo da posada samostalno plovi te se služi sa svim plovidbenim, senzorskim, oružnim i drugim sustavima na brodu. Većina članova posade odsad će uglavnom ploviti svojim operativnim područjem - sjevernim

Jadranom. I biti češće sa svojim obiteljima. Nakon 17. siječnja 2025. i svečane primopredaje OOB-a 32 u Splitu (opširnije v. tekst Brod Umag početak je modernizacije HRM-a, HV br. 727) te više tjedana naporne i intenzivne obuke i uvježbavanja, to se obistinilo. Nešto prije deset sati 5. ožujka, s lukobrana luke Vargarole, zajedno s kolegama posade Umaga iz postrojbi HRM-a smještenih u vojarni, ugledali smo OOB-32 kako ulazi u Pulski zaljev u pratnji brodice GB-201 Modrulj 1. Ono što je, međutim, bilo najljepše i najznačajnije, jest to što su uplovljavanje novog plovila nestrpljivo čekali i obitelji te prijatelji članova posade Umaga.

Obalna straža organizirala je doček koji je bio svečan u punom smislu riječi, a pozivnica obiteljima znak je pažnje koju ustrojstvena cijelina daje onima koji ponekad i tjednima ne vide svoje najmilije, a daju im motivaciju i potporu kad im je najpotrebni.

Dolazak broda OOB-32 u Pulu značajan je događaj i u kontekstu modernizacije Obalne straže RH i HRM-a. Naime, ako zanemarimo brodice Modrulj, Pula će prvi put biti baza jednog potpuno novog HRM-ova broda. Od utemeljenja HRM-a, ostali brodovi koji su kao novoizgrađeni ušli u operativnu uporabu u našoj mornarici, odreda su bazirani u Splitu. Pula je luka s dugogodišnjom i velikom mornaričkom tradicijom. Iako zadaće brodova Obalne straže nisu jednake zadaćama brodova Flote HRM-a, Umag je vojni, naoružani brod. Vargarola je za njega potpuno prirodno okružje, pa veseli činjenica da su u vojarni realizirani određeni infrastrukturni zahvati, kako bi bila što bolja i adekvatnija za zadaće, život i rad postrojbi.

PREDAH PRIJE INTENZIVNOG RASPOREDA

Svečano okićen zastavicama, Umag je pri uplovljavanju i vezu dočekan i pozdravnim zvukovima sirena s drugih HRM-ovih plovila na vezu u luci te svečanim postrojem pripadnika HRM-a. Odmah po pristajanju, na desnom boku svojeg broda postrojila se i posada Umaga. Hrvatski mornari pokušavali su zadržati ozbiljan izraz lica, no ipak nisu uspijevali zadržati osmijehe. Bilo je jasno da obitelji jedva čekaju ponovni susret, pa je formalni dio bio vrlo kratak. S brodom Umag u Pulu je stigao i zapovjednik Obalne straže RH komodor Milan Blažević, koji je u prigodnom obraćanju posebno zahvalio obiteljima i prijateljima posade jer su svojom nazočnošću dodatno uveličali stvarno svečani trenutak prvog dolaska broda u Pulu. Komodor je istaknuo i da se ponosi posadom, pred kojom je puno obuke, uvježbavanja i redovitih zadaća, baš kao i vježbi unutar Obalne straže i HRM-a, te međuresornih, intergranskih i međunarodnih vježbi.

Podsjetimo, OOB-32 Umag djeluje u sastavu 2. divizijuna Obalne straže RH sa sjedištem u Puli. Zapovjednik divizijuna i vojarne "Vargarola" kapetan fregate Andelko Škare nglasio je da posada Umaga od ljeta 2024. prolazi izazovan proces obuke i uvježbavanja, te je uložila puno rada, truda i odričanja. Istim smjerom treba nastaviti i dalje, doda je časnik, pritom zahvalivši kolegama iz 1. divizijuna na svesrdnoj potpori. Nakon službenog dijela svečanosti, obitelji pripadnika posade Umaga imale su priliku obići brod i dobiti uvid u uvjete života i rada na potpu-

no novom plovilu Obalne straže RH. Zanimali su ih, posebno one najmlađe, i različiti sustavi na brodu. A članovi posade u svakom su trenutku bili uz njih kako bi zadovoljili njihovu značajlu. Pozitivna atmosfera potrajala je sve dok mornari nisu dobili otpust i s obiteljima se zaputili svojim domovima. Predah nije bio dug. Idućih mjeseci čeka ih vrlo intenzivan radni raspored. On bi trebao kulminirati vježbom na kojoj će posada i brod biti ocijenjeni za punu operativnu uporabu. Umag će tako preuzeti svoj udio u misijama i zadaćama Obalne straže RH, koje u današnjoj sigurnosnoj situaciji na Mediteranu postaju sve značajnije.

HKoV

TEKST
Tomislav Vidaković
FOTO
GOMBR

Vojni poligon "Gašinci" i ove je godine bio domaćin tradicionalnog natjecanja za najbolji borbeni tim Gardijske oklopno-mehanizirane brigade. Na ovom je, 13. izdanju, sudjelovalo devet timova, koji su predstavljali sve sastavnice te postrojbe

OCJENA SPREMNOSTI TIMOVA

Natjecanje za najbolji borbeni tim Gardijske oklopno-mehanizirane brigade jedno je od najzahtjevnijih i najprestižnijih unutar Hrvatske vojske. Pravo je mjesto na kojem njezini pripadnici mogu vidjeti gdje su im granice. Okuplja najbolje timove postrojbi Brigade, testirajući njihove taktičke, tjelesne i mentalne sposobnosti kroz niz zahtjevnih vojnih scenarija.

Upornost je jedna od temeljnih značajki svakog pripadnika oružanih snaga. Ona ne znači samo tjelesnu izdržljivost već i mentalnu snagu potrebnu za suočavanje s najtežim izazovima. Svaki vojnik prolazi rigoroznu obuku, koja testira njegove granice: od napornih hodnji pod punom opremom do borbenih simulacija koje zahtijevaju donošenje brzih odluka pod stresom. No, prava upornost ne ogleda se samo u sposobnosti izdržavanja tjelesnih napora već i u nepokolebljivoj odlučnosti da se zadaća izvrši unatoč prekama.

Mentalna snaga jednak je važna kao i tjelesna spremnost. U vojsci se razvija kroz izloženost stresnim situacijama, neizvjesnosti i neprekidnim izazovima koji oblikuju karakter i grade otpornost. Vojnička upornost znači ostati priseban u trenucima krajnje iscrpljenosti, zadržati fokusiranost u kaosu borbenih situacija i nikad ne odustati bez obzira na težinu zadatka.

Upornost se ne očituje samo na bojištu već i u svakodnevnom vojničkom životu – neprestanim usavršavanjem, prihvatanjem odgovornosti i nepokolebljivom odanosti suborcima. Ona je ključni element koji vojniku omogućuje da nadvlada strah, bol i umor te da se uvijek iznova diže i nastavlja, jači nego prije. Upornost nije samo osobina već i način života, simbol nepokolebljive volje, discipline i odanosti cilju.

HKoV

Upornost je ključna želi li neki pojedinač testirati vlastite granice i vidjeti od čega je sazdan. Testiranje graniča tijela i umu izazov je koji zahtijeva izdržljivost, upornost i snažnu volju. To je proces u kojem pojedinac pomici vlastite sposobnosti do kraja, istražujući svoju otpornost na stres, humor i napor.

Uspije li pojedinac dobro pripremiti tijelo i um, na dobrom je putu da znatno pomakne vlastite granice. To pomaže u razvoju samopouzdanja, discipline i otpornosti. Učimo kako se nositi s neuspjesima, prilagoditi se promjenama i pronaći unutarnju snagu za suočavanje s budućim izazovima. Proces testiranja vlastitih granica vodi osobnom rastu te nam omogućuje da otkrijemo koliko smo zapravo sposobni.

DESET RADNIH TOČAKA

Natjecanje se provodilo u više faza, pri čemu su simulirani stvarni borbeni uvjeti kako bi se testirala reakcija vojnika u stvarnim operativnim situacijama. Cilj je natjecanja ocijeniti spremnost timova, njihovu sposobnost donošenja odluka pod stresom te razinu uvježbanosti u različitim situacijama. Sudionici prolaze intenzivne provjere, koje uključuju preciznost gađanja iz osobnog naoružanja, svladavanje minskog polja, bacanje ručne bombe, uspostavu veze, navigaciju u terenskim uvjetima, svladavanje zapreke uz pomoć užeta, taktički prolazak kroz opasno područje, medicinsku evakuaciju te rastavljanje i sastavljanje naoružanja. Prolaskom svih deset radnih točaka dolazi se do cilja, na kojem sve natjecatelje čeka zvono. Ondje treba pozvoniti, čime se i službeno označava prolazak kroz cilj i završetak natjecanja. Obveza je svakog tima kroz cilj proći s beretkom na glavi i nakon oglašavanja zvona pozdraviti zastavu. Svaki tim čine vojnici različitih specijalnosti, koji moraju pokazati visok stupanj koordinacije, komunikacije i suradnje. Osim tjelesnoj, iznimna se važnost pridaje i mentalnoj snazi te sposobnosti brzog prilagođavanja neočekivanim izazovima. Pobjednički tim ne osvaja samo priznanje nego je i na ponos cijele Brigade.

Svi sudionici stječu dragocjeno iskustvo, koje pridonosi njihovu profesionalnom razvoju. Ova vrsta natjecanja odražava visoku razinu uvježbanosti, motiviranosti i spremnosti Gardijske oklopno-mehanizirane brigade, potvrđujući njezinu ključnu ulogu u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Na natjecanju je devet timova predstavljalo sve sastavnice GOMBR-a. Sudjelovali su tako timovi iz sastava Vojnoobvezstajne satnije, Satnije veze, Inženjerijske bojne, Rakete bitnice PZO-a, Logističke satnije, Zapovjedne satnije, 1. oklopno-mehanizirane bojne Sokolovi, Topničko-raketne bojne i Tenkovske bojne Kune. Gripa je ove godine malo koga zaobišla, pa tako nije poštedjela ni pripadnike 2. oklopno-mehanizirane bojne Pume. Njih je stoga izvan konkurenkcije predstavljao legendarni bojnik Ivan Gerencir.

DUG I NAPORAN PUT DO CILJA

Sudionici natjecanja nose teret u rasponu od 15 do 20 kilograma, s kojim prijeđu u prosjeku 25 do 30 kilometara. Natjecanje je počelo u 7:30, a prva ekipa protčrala je kroz cilj za četiri sata i 44 minute. "Za natjecanje smo se pripremali mjesec i pol. Temelj priprema bilo je svakodnevno trčanje od osam pa sve do više od 20 km. Osim toga, trčali smo i s deset do 15 kilograma tereta kako bismo što bolje simulirali uvjete na samom natjecanju", rekao nam je skupnik Zdravko Oršikić, pripadnik Vojnoobvezstajne satnije, koja je ujedno i pobednik natjecanja.

Da svi ozbiljno shvaćaju natjecanje te počinju pripreme i nekoliko mjeseci prije njegova održavanja potvrdio nam je i natporučnik Mario Kasa, pripadnik Satnije veze, tima koji je osvojio drugo mjesto. "Osjećam se zadovoljno. Umorno i iscrpljeno, ali nadasve zadovoljno. Ovim bih putem želio zahvaliti nadređenim zapovjednicima što su nam dopustili da se posvetimo pripremama. Iduće se godine, ako nam redovite obvezе dopuste, vraćamo na natjecanje", izjavio je vidno iscrpljen, ali s osmijehom na licu.

"Moj tim četvrti put sudjeluje na ovom natjecanju. Smatram da je njegova najbitnija točka orijentacija. Teren na kojem se na toj točki trebaju proći sve stanice izrazito je zahtjevan. Točka je to na kojoj se *lome kopljа* i koja određuje pobjednika. Željeli smo na toj točki *napasti* drugo mjesto, ali nije nam pošlo za rukom. Vraćamo se zato iduće godine", opisao je svoje iskustvo narednik Hrvoje Stipanović, pripadnik Raketne bitnice PZO-a, ekipe koja je treća prošla kroz cilj.

INŽENJERIJSKA BOJNA GLAVNI ORGANIZATOR

Natjecanje se neprekidno održava u ovom formatu od 2012. godine. Prije toga, od 2007. održavalo se natjecanje najboljih desetina, da bi potom preraslo u natjecanje za najbolje timove. Tradiciju njegova održavanja na vojnom poligonu u Gašincima uspjela je prekinuti jedino korona. Izdanja 2020. i 2021. godine provedena su tako u vojarni "5. gardijske brigade Slavonski sokolovi" u Vinkovcima.

"Glavnу organizaciju ovog 13. po redu natjecanja za borbeni tim proveo je Dočasnici lanac potpore GOMBR-a. Logistički se oslanjamо na Inženjerijsku bojnu te je sve pod vodstvom njezina zapovjednika pukovnika Ivana Liovića, koji je ujedno i zapovjednik natjecanja", objasnio nam je organizacijsku stranu prvi dočasnik GOMBR-a časnički namjesnik Mladen Stanković, koji je i glavni koordinator natjecanja. Dodao je da je organizacija započela dva mjeseca prije natjecanja, a da su za njezinu provedbu na terenu trebala četiri dana.

"Iznimno sam zadovoljan provedbom ovogodišnjeg natjecanja. Organizacija je na svim točkama bila odlična, stoga želim iskoristiti ovu prigodu kako bih pohvalio Dočasnici lanac potpore. Zahvaljujem i Inženjerijskoj bojni, koja nam je pružila potporu u svemu što nam je trebalo", izjavio je na kraju časnički namjesnik Stanković.

Kao i svake godine, po završetku natjecanja provodi se raščlamba, tijekom koje se raspravlja o detaljima koji bi se mogli poboljšati za iduće izdanje. Svi uključeni u organizaciju nastoje učiniti natjecanje što zahtjevnijim i izazovnijim za sve sudionike. Upornost, rad i kontinuirano zalaganje glavne su značajke svih uključenih u taj projekt. Možemo zaključiti: što god organizatori stave pred sudionike natjecanja, znamo da će to u konačnici podići spremnost Brigade na još višu razinu.

KONAČNI POREDAK TIMOVA:

- 1. VOS**
- 2. Satnija veze**
- 3. Raketna bitnica PZO-a**
- 4. Inženjerijska bojna**
- 5. Topničko-raketna bojna**
- 6. Logistička satnija**
- 7. 1. oklopno-mehanizirana bojna Sokolovi**
- 8. Zapovjedna satnija**
- 9. Tenkovska bojna Kune**

OSRH

"Vjerujem da će vaš uspjeh biti poticaj vašim kolegama te da ćete svojim pozitivnim pristupom i postignutim rezultatima nastaviti napredovati i biti uzor u dočasničkom lancu potpore", poručio je general Kundid najboljem dočasniku godine

Skupnik Josip Rebić, o kojem smo pisali prije nešto više od mjesec dana, (<https://hrvatski-vojnik.hr/trud-i-rad-u-vijek-se-isplate/>) službeno je nagrađen za svoje iznimne uspjehe i postignuća ostvarena tijekom prošle godine. Za svoju predanost, stručnost i nesebično zalaganje u službi, 3. ožujka primio je priznanje za najboljeg dočasnika 2024. godine uz riječi potpore i čestitke načelnika Glavnog stožera OSRH general-pukovnika Tihomira Kundida. Načelnik Kundid čestitao je skupniku Rebiću, naglasivši važnost rada, truda i zalaganja u vojnem pozivu. "Nadam se da će vam ovo priznanje biti dodatna motivacija za daljnji rad, jer, kao što i sami vidite, trud i predanost uvijek budu prepoznati i vrednovani. Vjerujem da će vaš uspjeh biti poticaj vašim kolegama te da ćete svojim pozitivnim pristupom i postignutim rezultatima nastaviti napredovati i biti uzor u dočasničkom lancu potpore", rekao je general.

PRIPREMILI

Janja Marijanović Šaravanja, KNNGS

FOTO

Filip Klen

NAJBOLJI MEĐU NAJBOLJIMA

Skupnik Rebić više je puta tijekom karijere nagrađivan za svoj rad i zalaganje, a zahvaljujući iznimnim postignućima u prošloj godini proglašen je najboljim dočasnikom 2024. godine. Njegova predanost i stručnost posebno su došli do izražaja prošlo ljeto tijekom boravka u SAD-u, gdje je kao najbolji u naraštaju završio zahtjevnu obuku, unatoč ekstremnim uvjetima i jakoj konkurenciji. Scout Leader Course intenzivna je četverotjedna obuka koja se provodi u Fort Mooreu, Georgia, SAD, s ciljem razvijanja sposobnosti vođenja izviđačkih vodova unutar borbenih timova brigada. Ono što posebno ističe ovu obuku jest djelovanje u terenskim uvjetima tijekom cijelog trajanja obuke što je usporedivo samo s nekim specijalističkim obukama za specijalne snage tijekom faze stalnih operacija.

Po povratku u Hrvatsku skupnik Rebić nastavlja potvrđivati svoju izvrsnost sudjelujući u obuci Središta za razvoj

“Nadam se da će vam ovo priznanje biti dodatna motivacija za daljnji rad, jer, kao što i sami vidite, trud i predanost uvijek budu prepoznati i vrednovani”, rekao je general-pukovnik Tihomir Kundid

vođa “Marko Babić”, gdje je ponovo proglašen najboljim polaznikom naraštaja. U svemu je ključna bila njegova motivacija i požrtvovnost za ostvarivanjem rezultata. Kao dočasnik za prikupljanje podataka u Vojnoobavještajnoj satniji Gardijske mehanizirane brigade završio je i niz drugih zahtjevnih obuka, a neke od njih su S.E.R.E. razine B i C, HUMINT, temeljna padobrana obuka, planinsko ratovanje i izviđanje na taktičkoj razini. Skupnik Rebić školovani je speleolog i visokogorac (penje se na visine veće od 3000 mnv) te često surađuje s HGSS-om u speleološkim istraživanjima na području Imotskog i okoline, a iskustva iz tih područja koristi u vojnim vježbama i obukama koje su vezane uz čvorologiju i kretanje u planinskih područjima.

Ta su ga postignuća, zajedno s njegovim dugogodišnjim radom i zalažanjem, svrstala među najbolje prednike Oružanih snaga Republike Hrvatske, dodatno podižući ugled Hrvatske kopnene vojske i Vojnoobavještajne satnije GMBR-a.

OSRH

"Oružane snage Republike Hrvatske ponosne su na svoje pripadnike, a dodijeljena priznanja poticaj su svima da i dalje održavaju visoke standarde vojne službe i odanosti domovini", poručio je general Kundid

NAGRADA ZA NESEBIČAN RAD I PREDANOST

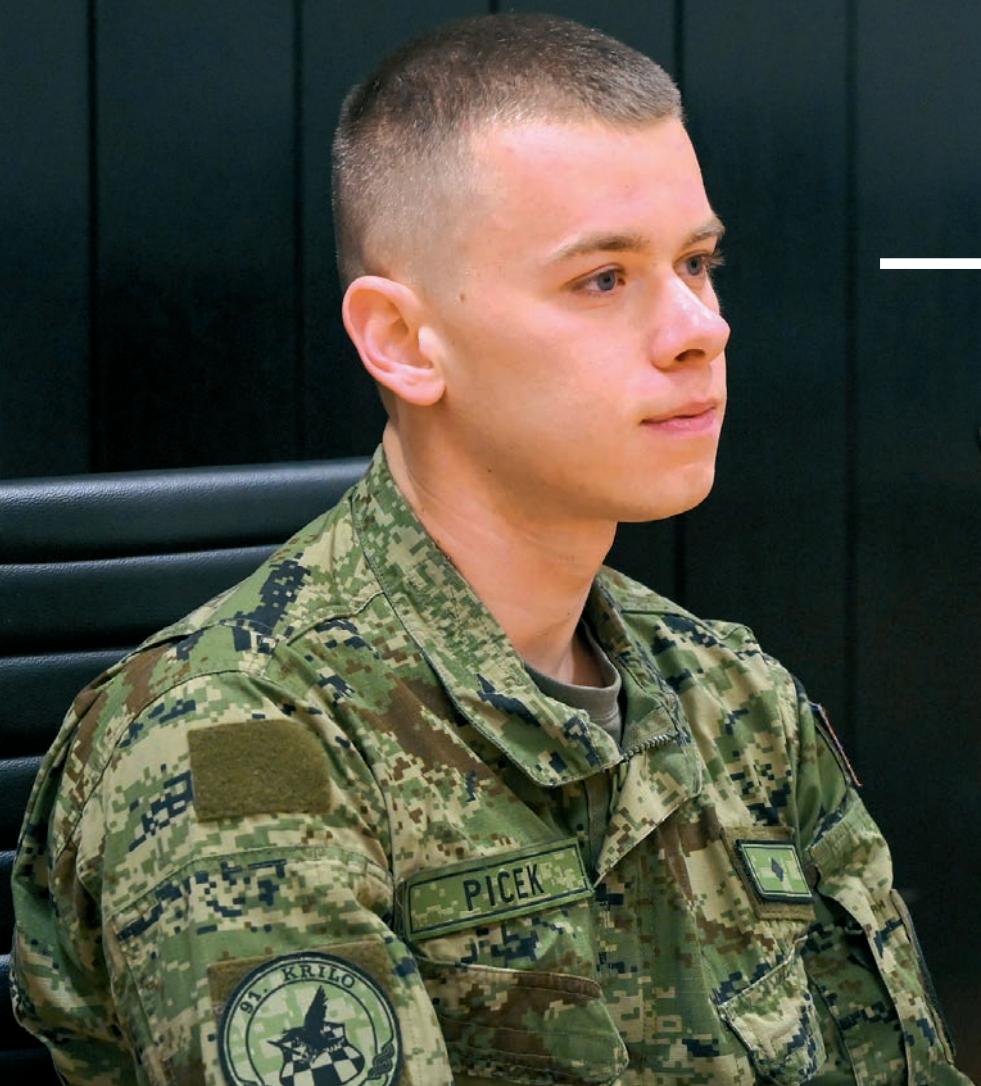

Priznanje i nagradu za postignute izvanredne rezultate tijekom 2024. godine dobio je pozornik Antonio Picek. Načelnik Glavnog stožera Oružanih snaga RH general-pukovnik Tihomir Kundid uručio mu je 26. veljače priznanje za najboljeg vojnika godine, čime je još jednom pokazano kako se cijeni rad i iznimno zalaganje pripadnika Hrvatske vojske.

Načelnik je čestitao pozorniku Piceku i naglasio kako ovo nije samo potvrda njegove izvrsnosti nego i motivacija za sve pripadnike Oružanih snaga. "Svojim djelom pokazali ste snagu karaktera i iznimnu hrabrost, čime ste postali uzor ne samo u postrojbi već i u cijeloj Hrvatskoj vojsci. Budite ponosni na svoj pothvat kao što smo i mi ponosni na vas. Nastavite se usavršavati i postavljati visoke ciljeve jer ste primjer da se rad i predanost uvijek isplate", poručio je general.

Pozornik Antonio Picek pripadnik je Hrvatske vojske od 19. siječnja 2023. godine. Svojim radom pridonosi u Hrvatskom ratnom zrakoplovstvu, unutar 91. krila, u Zrakoplovno-tehničkoj satniji za opsluživanje, održavanje i potporu letenja. Priznanje za najboljeg vojnika dodijeljeno mu je zbog iznimne kvalitete rada, stručnosti i predanosti u izvršavanju svakodnevnih zadaća, ali i zbog hrabrog i prisebnog djelovanja tijekom teške zrakoplovne nesreće u kojoj je spašeno nekoliko života.

Naime, pozornik Picek, koji se u slobodno vrijeme bavi padobranstvom, 25. svibnja 2024. sudjelovao je u padobranskim skokovima s još četiri osobe, uključujući i pilota.

Nedugo nakon polijetanja došlo je do kratkih turbulencija i prestanka rada motora u avionu Cessna, koji se potom srušio u šumovitom području. Pozornik Picek ostao je priseban, pružio pomoć pilotu i ozlijedenim padobrancima te odmah pozvao hitne službe i potražnu ekipu. Budući da se nesreća dogodila u gustoj šumi s bujnom vegetacijom, improvizirao je i s pomoću dijela olupine, reflektirajući Sunčevu svjetlost, signalizirao helikopteru mjesto pada aviona. Njegova izvanredna prisebnost, hrabrost i nesebična požrtvovnost bili su ključni za spašavanje više ljudskih života te su razlog zašto je proglašen najboljim vojnikom Oružanih snaga Republike Hrvatske za 2024. godinu. Osim toga, pozornik Picek je visokomotiviran vojnik, koji u svojoj postrojbi pokazuje visok stupanj samoinicijative i spremnost za usvajanje novih znanja.

PRIZNANJA NAJBOLJIM VOJNICIMA I DOČASNICIMA 2024. GODINE

Sredinom veljače svečano su uručena priznanja najboljim vojnicima i dočasnicima 2024. godine. Izvanrednim rezultatima u radu istaknuli su se: vojnik Nikola Bebić (HRM, najbolji vojnik siječnja 2024.), stožerni narednik Anđelko Vukas (OP, najbolji dočasnik siječnja 2024.), razvodnik Borna Majer (HKoV, najbolji vojnik veljače 2024.), časnički namjesnik Krešimir Naglić (PZB, najbolji dočasnik veljače 2024.), razvodnik Ivan Buljan (HRM, najbolji vojnik ožujka 2024.), desetnik Dejan Dundović (ZzP, najbolji dočasnik ožujka 2024.), vojnik Karlo Kadija (HRZ, najbolji vojnik trav-

PRIPREMILI
Janja Marijanović Šaravanja, KNGS

FOTO
Filip Klen

nja 2024.), desetnik Zvonimir Primočić (HKoV, najbolji dočasnik travnja 2024.), pozornica Dorotea Jurković (OP, najbolja vojnikinja svibnja 2024.), skupnica Gloria Dretvić (PZB, najbolja dočasnica svibnja 2024.), pozornik Tomislav Zadrić (HKoV, najbolji vojnik lipnja 2024.), narednik Jere Čikeš (HRM, najbolji dočasnik lipnja 2024.), razvodnik Vando Delić (HKoV, najbolji vojnik srpnja 2024.), stožerni narednik Franjo Braim (OP, najbolji dočasnik srpnja 2024.), razvodnik Zrinko Dejanović (HKoV, najbolji vojnik kolovoza 2024.), skupnik Josip Rebić (HKoV, najbolji dočasnik kolovoza 2024.), razvodnik Ivan Živko Markasović (HKoV, najbolji vojnik rujna 2024.), skupnik Antonio Đurčević (HKoV, najbolji dočasnik rujna 2024.), razvodnik Ante Turčin (HRZ, najbolji vojnik listopada 2024.), desetnik Mijat Perić (ZSS, najbolji dočasnik listopada 2024.), pozornik Antonio Dražina (HKoV, najbolji vojnik studenog 2024.), nadnarednik Jandrija Buha (ZzP, najbolji dočasnik studenog 2024.), pozornik Lovro Krišto (ZSS, najbolji vojnik prosinca 2024.) i stožerni narednik Stjepan Rubčić (HKoV, najbolji dočasnik prosinca 2024.).

“Oružane snage Republike Hrvatske ponosne su na svoje pripadnike, koji zalaganjem, profesionalnošću i predanošću službi čine njihove temeljne vrijednosti. Dodijeljena priznanja poticaj su svim pripadnicima da i dalje održavaju visoke standarde vojne službe i odanosti domovini”, poručio je general Kundid.

HVU

Na zagrebačkom sveučilištu održana je 28. veljače svečana promocija polaznika sveučilišnih studija Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje. Diplome su uručene 17. naraštaju kadeta diplomske studije te 16., 17. i 18. naraštaju prijediplomske studije

TEKST Tomislav Vidaković

FOTO HVU

POZIV

KOJI ZAHTIJEVA IZVRSNOST I VRHUNSKU DISCIPLINU

Promocija polaznika diplomskih i prijediplomskih studija Vojno inženjerstvo i Vojno vođenje i upravljanje svećani je događaj kojim se obilježava završetak višegodišnjeg obrazovanja i početak profesionalne vojne karijere mlađih časnika. Ovaj značajan trenutak održao se uz prisustvo visokih vojnih i civilnih dužnosnika, obitelji i prijatelja diplomiranih kadeta.

Na svečanosti je promovirano ukupno 97 polaznika od kojih je šest stranih polaznika, pet iz BiH dok je jedan iz Republike Kosova. Od ukupnog broja svih promoviranih 20 je žena. Diplomske studije uspješno je završilo 30 kadeta 17. naraštaja od čega je njih 14 završilo studij Vojnog inženjerstva dok je preostalih 16 završilo studij Vojnog vođenja i upravljanja. Prijediplomske studije završilo je 67 kadeta, njih 24 studij Vojnog inženjerstva, a 43 studij Vojnog vođenja i upravljanja. Treba istaknuti kako je od 67 kadeta koji su završili prijediplomsko obrazovanje njih 32 odlučilo nastaviti svoje školovanje na diplomskom studiju.

Na promociji su bili zapovjednici i izaslanici zapovjednika Hrvatske kopnene vojske, Hrvatskog ratnog zrakoplovstva, Zapovjedništva specijalnih snaga, Zapovjedništva za potporu, Zapovjedništva za kibernetički prostor, Središnje za upravljanje osobljem i Počasno-zaštitne bojne. Svečanost promocije započela je svečanim postrojavanjem polaznika te obraćanje zapovjednika Hrvatskog vojnog

učilišta "Dr. Franjo Tuđman" general-bojnika Slavena Zdića i rektora zagrebačkog sveučilišta prof. dr. sc. Stjepana Lakušića. Kadetima su uručene diplome i časnički činovi, čime se i službeno potvrdila njihova spremnost za preuzimanje odgovornih dužnosti u obrambenom sustavu.

NAJBOLJE ŠTO HRVATSKAIMA

"Danas slavimo rezultate vašeg predanog rada, vašeg neumornog zalaganja i usmjerenost na cilj koji ste si postavili na početku vašeg studija. Svjedoci smo vremena u kojem je znanje moć, moć koja pokreće svijet i siguran sam da ćete vi koji ste stekli akademsko zvanje biti pokretači naše vojske kako bi bila još bolja i uspješnija. Današnjim svečanim činom postajete prepoznati kao visokoobrazovani stručnjaci unutar svojih profesija. Vi ste najbolje što Republika Hrvatska ima i morate biti ponosni na činjenicu da ste pripadnici pobjedničke Hrvatske vojske. Ulaganje u znanje jedina je prava investicija za budućnost neke zemlje ili sustava. Neka vam ova diploma bude poticaj za daljnje uspjehe i napredovanje u Hrvatskoj vojsci kako bi bili spremni suočiti se sa svim sigurnosnim i obrambenim izazovima", rekao je u svojem obraćanju okupljenima general-bojnik Slaven Zdilar zapovjednik Hrvatskog vojnog učilišta.

Na svečanosti je izvršena i primopredaja prijelazne kadetske sablje koja se uručuje najboljem kadetu.

Sablju je predala najbolja kadetkinja 16. naraštaja poručnica korvete Antonija Buha najboljem kadetu 17. naraštaja poručniku Nikoli Prgometu.

Studij Vojnog inženjerstva osposobljava kadete za tehničke i logističke izazove unutar Oružanih snaga, dok studij Vojnog vođenja i upravljanja razvija njihove zapovjedne i strateške sposobnosti. Oba programa kombiniraju teorijska znanja i praktične vještine, pripremajući polaznike za dinamične i zahtjevne vojne operacije.

“Odabrali ste poziv koji zahtijeva ne samo intelektualnu izvrsnost već i vrhunsku disciplinu. Na svojim studijima stjecali ste zvanja koja će vam se višestruko vratiti u vašim budućim misijama. Pokazali ste iznimnu spremnost, predanost i disciplinu, a vaši napor i postignuća temelj su na kojima se gradi sigurnija budućnost naše domovine. Uvjeren sam da ćete kao časnici služiti na ponos svojim obiteljima i domovini. Htio bih zahvaliti i svim profesorima i mentorima koji su vas vodili i nesebično dijelili svoje znanje i iskustvo. U vašim je rukama odgovornost da nastavite razvijati Hrvatsku vojsku za koju moramo istaknuti da je moderna i učinkovita. Uvjeren sam u vašu snagu i sposobnost da nesebično služite domovini i briňete o sigurnosti naše nacije te da ste u stanju svladati svaku prepreku, ali prije svega da čuvate mir i slobodu u domovini i svijetu”, poručio je novim časnicima Hrvatske vojske rektor zagrebačkog sveučilišta prof. dr. sc. Stjepan Lakušić

“Uvjeren sam u vašu snagu i sposobnost da nesebično služite domovini i briňete o sigurnosti naše nacije te da ste u stanju svladati svaku prepreku, ali prije svega da čuvate mir i slobodu u domovini i svijetu”, poručio je novim časnicima Hrvatske vojske rektor zagrebačkog sveučilišta prof. dr. sc. Stjepan Lakušić

vojske rektor zagrebačkog sveučilišta prof. dr. sc. Stjepan Lakušić.

Polaznici su tijekom studija prošli intenzivnu vojnu obuku, usavršavali se u vojnim taktikama, rukovanju oružjem, strateškom planiranju te donošenju odluka pod pritiskom. Njihova promocija ne označava samo završetak akademskog dijela obrazovanja, već i početak služenja domovini kao visokoobrazovani i stručno osposobljeni časnici Hrvatske vojske. Ovaj događaj simbolizira njihovu predanost, disciplinu i spremnost da preuzmu odgovornost za sigurnost i obranu Republike Hrvatske. Dalnja karijera ovih časnika bit će ispunjena izazovima, ali i prilikama za profesionalni razvoj i doprinos nacionalnoj sigurnosti. S ponosom i čašću, novi časnici Hrvatske vojske kreću u svoju vojnu misiju, vođeni načelima domoljublja, hrabrosti i odanosti svojoj zemlji.

DRAGOVOLJNI ROČNICI

U vojarni "123. brigade Hrvatske vojske" održana je svečana prisega 45. naraštaja ročnica i ročnika na dragovoljnem vojnom osposobljavanju

Prvi ovogodišnji naraštaj od ukupno 289 dragovoljnih ročnika od kojih je 243 muškarca i 46 žena, uključujući i šest vrhunskih sportaša (četiri muškarca i dvije žene) položili su 28. veljače svečanu prisegu.

Neki od ročnica i ročnika koji su položili svečanu prisegu podijelivši svoja iskustva izrazili su ponos i zadovoljstvo svojom odlukom da dođu na dragovoljno vojno osposobljavanje.

"Učimo mnoge korisne stvari i nadam se da će mi to znanje pomoći u daljnjoj vojnoj karijeri", poruka je jednog od ročnika, dok je njegova kolegica istaknula kako je od dolaska u požešku vojarnu stekla mnoga poznanstva i prijateljstva iz svih dijelova Hrvatske te objasnila svoje razloge dolaska na dragovoljno vojno osposobljavanje.

"Odlučila sam odslužiti dobровoljni vojni rok ponajprije zbog oca koji radi kao pirotehničar, te mi je to najveća motivacija i čast je biti u Hrvatskoj vojsci", rekla je i na kraju istaknula: "Pozivam sve mlade da se pridruže i okušaju u ovom izazovu, jer je stvarno čast služiti domovini i biti joj vjeran".

TEKST

Hrvoje Lončarević

FOTO

Filip Klen

SVEČANO OBEĆANJE

ODANOSTI DOMOVINI

POVEĆANO ZANIMANJE

U ime potpredsjednika Vlade i ministra obrane Ivana Anušića državni tajnik u Ministarstvu obrane Branko Hrg čestitao je ročnicima na položenoj prisuzi izrazivši zadovoljstvo zbog povećanog interesa mlađih ljudi za dragovoljno vojno osposobljavanje.

“Sretan sam na ovom trgu vidjeti mlađe ljudi koji su odlučili dragovoljno završiti obuku. Ovom prizegom napravili ste velik korak i nadam se da ćete nakon završetka obuke pristupiti Oružanim snagama Republike Hrvatske”, poručio je državni tajnik okupljenim ročnicima te naglasio kako će Ministarstvo obrane kao i do sada nastaviti poboljšavati materijalna prava hrvatskih vojnika te opremati i ulagati u Hrvatsku vojsku vodeći se činjenicom kako je čovjek njezin najvažniji dio.

Načelnik Glavnog stožera OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid čestitao je ročnicima na odluci za dragovoljno vojno osposobljavanje te rekao da je čin polaganja svećane prizuge svećano obećanje odanosti domovini kao i poštivanje zakona i etičkih normi.

“Iskustvo, znanje i vještine koje ćete dobiti ovdje implementirati će vas i osnažiti. Vojna profesija nije laka, to je neprekinitnut proces obuke i učenja. Hrvatska vojska nije samo oružana sila, nego i jamac mira i sigurnosti hrvatskog naroda. I zato je vojna profesija prilika za profesionalni razvoj mlađih ljudi te mjesto gdje možete pronaći područje svog interesa”, istaknuo je. Dodao je kako vjeruje da će se većina ročnika nakon osmotnjene obuke odlučiti na potpisivanje profesionalnog ugovora i postati djelatne vojne osobe, te da je današnja vojna organizacija visokotehnološka i kao takva primamljiva za mlađe ljudi, omogućuje školovanje, napredovanje u službi kao nigdje drugdje, ali i finansijsku sigurnost. “S vjerom u sebe i odlučno suočite se s izazovima obuke koja je pred vama. Želim vam u tome puno sreće i uspjeha i pozivam vas da postanete sastavni dio naših Oružanih snaga”, rekao je general Kundid.

Uz ročnice i ročnike, članove njihovih obitelji i prijatelje, zapovjednike i instruktore, svećanoj prisuzi nazočili su pred-

Vojna profesija nije laka, to je neprekinitnut proces obuke i učenja. Hrvatska vojska nije samo oružana sila, nego i jamac mira i sigurnosti hrvatskog naroda

sjednik Republike Hrvatske i vrhovni zapovjednik Oružnih snaga Zoran Milanović, izaslanik potpredsjednika Vlade i ministra obrane Ivana Anušića državni tajnik Branko Hrg, načelnik GS-a OSRH general-pukovnik Tihomir Kundid, zapovjednik Hrvatske kopnene vojske general-bojnik Blaž Beretin, zapovjednik Zapovjedništva za obuku i doktrinu “Fran Krsto Frankopan” brigadir Dražen Batrnek, zapovjednik vojarne “123. brigade Hrvatske vojske” i Središta za obuku, doktrinu i logistiku brigadir Mile Valentić, te zapovjednik Dočasničke škole “Damir Tomljanović Gavran” brigadir Stjepan Krešić.

INTENZIVNA OBUKA

Prvi ovogodišnji ciklus dragovoljnog vojnog osposobljavanja traje 40 radnih dana i završava 9. travnja. Intenzivna obuka uključuje rukovanje naoružanjem, tjelesnu pripremu, taktičku obuku te osnovne vojničke vještine. Dragovoljni ročnici koji uspješno završe obuku dobivaju vojnostručnu specijalnost (VsSp) strijelac (11A) i osposobljeni su za dužnost strjelca roda pješaštva. Time se ispunjava jedan od propisanih uvjeta za prijam u djelatnu vojnu službu. Od početka uvođenja dragovoljnog vojnog osposobljavanja 2008. godine do danas obuku na dragovoljnem vojnem osposobljavanju završilo je 11 787 ročnika od toga 10 100 muškaraca i 1687 žena.

RAKETNO NAORUŽANJE

RBS15

OD ROBOTA DO ODINOVA KOPLJA

Sa svojom najnovijom inačicom, Saabov sustav i danas je zadržao mjesto u svjetskom vrhu ponude protubrodskih i višenamjenskih vođenih projektila, uz bok sa sustavima Harpoon i Exocet

TEKST
Marin Marušić

Unatoč napretku, rakete RBS15 švedskog Saaba i danas uvelike podsjećaju na prethodnike – sustave osmišljene 1950-ih. Kraljevina Švedska trebala je po završetku Drugog svjetskog rata sačuvati vlastitu politiku neutralnosti, ali taj put u prostoru između dva velika politička i vojna saveza. Politika i doktrina bile su usmjerene na što veće oslanjanje na vlastite snage i specifične potrebe. S velikim teritorijem i obalnim područjem te malim brojem stanovnika, prioritet je bio opremanje modernim vojnim sredstvima koja će pružiti kvalitativnu prednost nad potencijalnim protivnikom. Strelovit poslijeratni tehnološki napredak nudio je odgovor baš za takve potrebe. Izgledno je bilo da budućnost pripada vođenim projektilima, koji su u svijetu sve više razvijani, i to za cijeli spektar namjena. Tadašnja švedska mornarička agencija za nabavu oružja i vojne opreme započela je 1950-ih rad na tzv. antiinvazijskom oružju, zapravo protubrodskom projektalu. Projekt nazvan M20 bio je tad izazovan i za najveće sile, a pogotovo za neutralnu Švedsku. Vjerojatno zato, razvoj se oduljio uz nezadovoljavajuće rezultate. Projekt je

1962. obnovljen zahvaljujući tvrtki Saab, ali uz primjenu francuske tehnologije. Kao osnova za sustav poslužila je leteća meta CT20 tvrtke Nord Aviation, koja je imala turbomlazni motor tvrtke Turbomeca. Novi sustav dobio je oznaku RB08A (Robot system 08). Tijekom razvoja i testiranja s francuskim partnerima, postignuti su zadovoljavajući rezultati. Oni su 1965. doveli do prvih narudžbi projektila koji je na kraju proizведен u stotinjak primjeraka. Radilo se o velikom projektalu, koji je na startu imao masu veću od tone, duljinu od gotovo šest metara i raspon krila od tri metra u letu. Osnovne podatke o cilju i njegovoj udaljenosti projektil je dobivao od motrilačkog radara. Projektil mase 900 kg ispaljivan je s lansirnih tračnica uz pomoć bustera, koji su nakon nekoliko sekundi omogućili prelazak u krstareći let uz pomoć turbomlaznog motora. Krstareći let na visini od 600 metara odvijao bi se sve do prilaska cilju i aktivacije radara, koji bi započinjao pretragu. Pri zahvatu cilja radaram, tražilo je preuzimalo let projektila do udara na cilj i aktivacije bojne glave mase 250 kg. Sustavi su postali ope-

Ilustracija: Copyright Saab AB

TEHNIČKI PODACI ZA PROJEKITLE SUSTAVA RBS-15

	RBS-15	RBS-15 Mk2	RBS-15 Mk3	RBS-15 Mk4
Duljina (m)	4,35	4,35	4,35	4,35
Promjer trupa (mm)	500	500	500	500
Promjer sklop. kr. (m)	0,85	0,85	0,85	0,85
Raspon krila (m)	1,40	1,40	1,40	1,40
Masa u letu (kg)	620	577	660	650
Masa ukupno (kg)	780	755	820	810
Masa bojne glave (kg)	200	200	200	200
Doseg (km)	80	100+	200+	300+
Brzina (Mach)	0,8	0,8	0,8	0,8
Navigacija	INS	INS	INS + GPS	INS + anti-jam GPS
Navođenje	akt. radar	akt. radar	akt. radar	akt. radar

rativni 1966. i 1967. na dva razarača klase Halland, a 1968. i u teškoj bitnici obalne artiljerije. RB08A postigao je stanoviti uspjeh. Bio je prvi operativni protubrodski projektil instaliran na nekom zapadnom ratnom brodu. No brzo su se pokazali i njegovi nedostaci. Najveći je bio vrijeme reakcije do lansiranja rakete, jer je svaka prije paljbe trebala biti pripremljena na rampi. Sustav za lansiranje mogao je istodobno imati samo dva projektila, koja bi bila na otvorenom, bez zaštite od različitih nepogoda. Što se toga tiče, stanovite je prednosti imao čak i stariji, *pionirski* sovjetski sustav s masivnim projektilima P-15 Termit. Njegovi su projektili bili spremljeni i zaštićeni u pojedinačnim kontejnerima i u kratkom vremenu spremni za paljbu. RB08A nije imao dug vijek operativne uporabe jer su brodske inačice umirovljene krajem 1970-ih zajedno s

Saabova ilustracija lansiranja projektila RBS15 u najnovijoj inačici Mk4 Gungnir. Taj projektil više nema podinačica, a rabi se na različitim vrstama platformi

razaračima klase Halland. Preostali projektili prebačeni su u obalne bitnice, koje su 1995. povučene.

BOLJI PUT ZRAKOPLOVSTVA

Do sredine 1968. i osnivanja Uprave za obrambena sredstva (Försvarets materielverk – FMV), djelovale su unutar Ministarstva obrane Švedske dvije agencije odgovorne za razvoj i nabavu naoružanja te vojne opreme za ratnu mornaricu i zrakoplovstvo. Zbog razlika u zahtjevima, ali i prijepora među agencijama, došlo je do mimoilaženja oko novih sustava slične namjene. Dok je mornarička agencija razvijala M20, agencija za zrakoplovstvo pokrenula je 1949. razvoj protubrodskog projektila koji bi se lansirao iz zrakoplova. Potonji projekt označe RB04 bio je uspješniji. Već 1955. obavljen je prvo lansiranje, a proizведен je u više od 300 primjeraka. Prva masovno proizvedena inačica, RB04C, postala je operativna 1961. na švedskim avionima Saab A32 Lansen. Slijedit će inačica RB04D, koja će dobiti napredniji raketni motor i preinake s komponentama koje su omogućile njihovo lakše održavanje. Zadnja je inačica, RB04E, uvedena 1975. Prilagođena je avionima AJ37 Viggen, a dobila je i novi sustav samonavođenja s novim radarem i većom otpornošću na električno ometanje. Projektil je ostao u uporabi do

RAKETNO NAORUŽANJE

2000., kao i većina borbenih aviona Viggen. Za razliku od mornaričkog sustava RB08, RB04 bio je projektil znatno manje mase i dimenzija. Bio je dug oko četiri i pol metra i nešto teže bojne glave, a u letu je imao za trećinu manju masu i za trećinu manji raspon krila.

Švedska ratna mornarica usmjerila je 1960-ih razvoj na manje borbene plovne jedinice. Takva politika bila je u skladu s doktrinom asimetričnog odgovora na snage potencijalnih protivnika. Izgradnja druge generacije torpednih plovila (brzih jurišnih brodova, raketnih topovnjača) klase Spica započela je 1970-ih. Za njih i buduća plovila drugih klasa s manjom istisninom trebalo je pronaći prikladne protubrodskе projektilе. Naizgledniji kandidat trebao je biti američki sustav Harpoon, čiji se razvoj krajem 1970-ih bližio završetku. Ostavljen je prostor i za domaće rješenje jer je Saab imao veliko iskustvo u razvoju vođenih projektila. Tvrta je u velikim elanom pričula razvoju vlastitog kandidata. Na čelu projektnog tima bio je menadžer Hans Ahlinder, koji je sa suradnicima vjerovao u mogućnost izrade sustava kvalitetnih tehničkih i operativnih značajki. U malo vremena razrađen je projekt RB04 Turbo, koji je sredinom 1978. predstavljen švedskoj mornarici. Prednji dio tijela ostao je jednak onom izvornog RB04, ali stražnji je znatno promijenjen instalacijom turbomlažnog motora umjesto raketnog motora na kruto gorivo.

REKORDNO KRATAK ROK

Iako je čelništvo mornarice preferiralo Harpoon, odluka o njegovoj nabavi nije donesena. Od Saaba su zatražene stanovite preinake i poboljšanja projekta. Potonji su doveli do toliko opsežnih izmjena da je Saabov tim utvrdio da se praktički radi o novom projektilu koji zasluzuje i novu oznaku. Nova oznaka projektila bila je RBS15. Uime švedske vlade, agencija FMV dogovorila je daljnji razvoj i nabavu s tvrtkom Saab Bofors Missle Corporation. Bile su predviđene tri inačice: pomorska RBS15M, zrakoplovna RBS15F i zemaljska/obalna RBS15K. Prvi primjeri projektila isporučeni su mornarici u lipnju 1984., a postali su

Foto: Copyright Saab AB

Cilj je švedskog proizvođača ponuditi potpuno i sveobuhvatno rješenje za uporabu na brodovima, kamionima ili borbenim avionima

operativni iduće godine, nakon rekordno kratkog razvoja. Domet projektila bio je 80 km, uz minimalnu udaljenost gađanja od 12 km. Prema cilju se mogao kretati na nekoliko unaprijed postavljenih visina: šest, dvadeset, sto ili tristo metara. Bio je i uspješan izvozni proizvod. Desetak godina nakon uvodenja raketeta RBS15 u operativnu uporabu, slijedilo je predstavljanje nove, poboljšane inačice Mk2, koju je prvi naručio FMV. Proizvodnja je započela 1994., a 1998. ušli su u uporabu. Na inačici Mk2 primijenjena su neka od novih rješenja, koja će se pojaviti i na kasnijim projektilima nove generacije. U to se vrijeme nije pojavio neki novi korisnik, nego se uglavnom radilo o modernizaciji projektila isporučenih oružanim snagama Švedske i Finske. U Švedskoj su u to bili uključeni projektili svih podinačica i tipova platformi. Nakon torpednih čamaca klase Norrköping slijedila je instalacija na četiri korvete klase Stockholm i četiri klase Göteborg, te napokon na moderne korvete klase Visby. U Finskoj se radilo o projektilima inačica koje je Saab za nju označio kao SF1 i SF2, moderniziranim na jedinstveni standard SF3. Međutim, za Mk2 ne samo da nije bilo novih narudžbi nego se i u postojećih korisnika smanjila potreba

Foto: Försvarets materielverk – FMV

Primopredaja novoobnovljenih obalnih lansera sustava RBS15 švedskim oružanim snagama u srpnju 2024. godine. Koriste se projektili inačice standarda Mk2, dok se u budućnosti računa na napredni Mk4 Gungnir. Obnova postrojbi obalnih lansera objavljena je 2016., nakon što je jedina švedska bitnica obalne obrane povučena još 2000. godine

za njima. Neposredno nakon uvođenja sustava, Švedska je iz operativne uporabe povukla jednu bitnicu obalne obrane i nekoliko torpednih čamaca klase Norrköping. Time je iz oružanih snaga povučeno 50 lansera, no ipak su usklađeni. Vrijedi spomenuti da su napredak tehnologija i smanjenje električkih komponenti na Mk2 omogućili ugradnju manjeg sustava za samonavodenje. Dobiveni prostor iskoriten je za povećanje spremnika i količine nošenog goriva, a time i dometa projektila na više od sto kilometara. Uvedeni su i novi startni raketni motori. Njihova je dodatna prednost znatno smanjenje količine dima nakon lansiranja, čime je smanjena zamjetljivost broda ili kamiona s lanserima.

ŠIRENJE PROIZVODNJE

Program razvoja iduće generacije sustava RBS15, koja se serijski proizvodi od 2004., započeo je 1995. Kao osnova uzet je standard Mk2, ali uključivat će kompleksnija rješenja i redizajn više sastavnih komponenti. Zahtjevi u razvoju inačice Mk3 obuhvaćali su bolju razinu identifikacije cilja, bolju navigaciju i veću otpornost pri svladavanju kinetičke ili električke obrane ciljeva. Ta inačica razvijana je zajedno s

Foto: Försvarets materielverk – FMV

Na novijim je inačicama projektila smanjeno generiranje dima koje stvaraju startni raketni motori, čime je smanjena i vjerojatnost otkrivanja broda/vozila s lanserima

SEKCIJE PROJEKTILA

Bez obzira na inačicu, projektili RBS15 imaju identične značajke sa sličnim rasporedom najbitnijih podsustava. Dugi su 4,35 m, a promjer cilindričnog tijela je 500 mm. Na prednjem su dijelu manji kanardi, a na stražnjem veća, nepotpuna delta-krilja koja su sklopljena do izlaska iz kontejnera. Veća krila postavljena su križno, a kad su rasklopljena raspon im je 1,4 metra. U prednjem dijelu unutar zaobljenog nosa radoma nalazi se radar iza kojeg je sustav samonavodenja i ostala elektronika. Izvorno se radilo o monoimpulsnom radaru tvrtke PEAB (Philips Elektronikindustrier AB), koji djeluje u radiofrekvencijskom pojasu J. Širokopojasni radarski tragač ima sposobnosti mijenjanja frekvencije, a proizvođač tvrdi i da je vrlo otporan prema mjerama električke obrane. Radarski tragač aktivira se u blizini cilja u aktivnom ili aktivno-pasivnom režimu rada ovisno o protuelektričkim mjerama. U prednjem dijelu smješten je autopilot koji upravlja projektilom na temelju unesenih etapnih točaka i ugrađenog radarskog visinomjera. Slijedi sekcijsa projektila s bojom glavom, a zatim prostor sa spremnikom za gorivo turbomlaznog motora. Polupenetračko-fugasna bojna glava SAPHE (Semi Armour Piercing – High Explosive) ima masu oko 200 kg. U stražnji dio projektila smješten je spomenuti turbomlazni motor TR60. Pri uporabi na brodskim i zemaljskim platformama projektili su smješteni unutar kutijastog kontejnera s obostranim, identičnim vratašcima. Kontejneri služe kao lanseri i kao spremnici za zaštitu projektila od vanjskih utjecaja. Izrađeni su od lakih slitina, a masa im je gotovo jednaka masi projektila: napunjeni malo prelaze tonu i pol. Ukupna masa najčešće korištene konfiguracije, od četiri lansirna sklopa s osam lansera, računalnim sustavima i napajanjem, manja je od 15 tona. Na mnogim se brodovima često koristi instalacija manja od maksimalne. Dok su još u kontejnerima, na projektilima iz zemaljskih i brodskih lansera nalaze se dva bočno instalirana startna raketna motora ili buster na kruto gorivo. Ti startni motori razvijaju oko osam tona potiska i rade otprilike tri sekunde. Već unutar pola sekunde rada ubrzavaju projektil do otprilike 100 km/h. Njihova je zadaća početno lansiranje projektila. Ono omogućuje izlazak iz kontejnera, a onda prebacivanje u krstareći režim leta. Na repnom su dijelu i stabilizatori, koji se nakon početne faze lansiranja projektila odbacuju zajedno sa startnim motorima. Strujanje brzog zraka uz pirotehnički start olakšava aktivaciju turbomlaznog motora TR60, koji onda pokreće projektil prema cilju krstarećom brzinom nešto manjom od 1000 km/h. Inačice projektila koje se koriste na zrakoplovima nemaju potrebe za startnim motorima. Brzina zrakoplova zajedno s visinom lansiranja daje projektilima dovoljnu brzinu i potencijalnu energiju potrebnu za prelazak u režim krstarećeg leta. Nakon što je odabran cilj te dobiveni podaci o azimutu i njegovoj udaljenosti, potrebno je da zrakoplov postigne brzinu od 0,7 Macha kako bi se strujanjem zraka pokrenuo i uključio turbomlazni motor. Tijekom leta i dok su na podvjesnim točkama zrakoplova, projektili imaju poklopac iznad uvodnika zraka kako ne bi stvarali nepotreban otpor zraku.

partnerima i prema novim stranim korisnicima. Oni su i pronađeni i to preko puta Baltičkog mora – u Njemačkoj i Poljskoj. U slučaju Njemačke, radilo se i o transferu tehnologije, a ne samo o kupnji projektila. Švedski proizvođač sklopio je partnerstvo s njemačkom tvrtkom Diehl BGT Defence, koja je sudjelovala i u razvoju oružja. U saveznoj zemlji Saarlandu, kod gradića Nonnweilera, otvoren je pogon za sklapanje sekcije projektila kao što su glava tražila, sustavi kontrole i navigacije, bojne glave i pogonski motori. Fokus je bio na smanjenju zamjetljivosti primjenom *stealth* tehnologija. To je uključivalo pasivne mјere smanjenja infracrvenog (IC) otiska i uporabu materijala manjeg radarskog potpisa, kao i uvođenje novog tipa radarskog tražila. Potonji sustav sastojao se od radara kontinuiranog vala LPI (Low Probability of Intercept), manje izlazne snage s frekvencijskom modulacijom. Usporedno s približavanjem cilju progresivno se smanjuje izlazna snaga signala kako bi indikatori radarskog zračenja što teže detektirali projektil. U odnosu na prethodnika, tražilo ima znatno bolju rezoluciju i veću sposobnost diskriminacije ciljeva u završnoj fazi leta. Bilo je planirano i uvođenje slikovnog IC tražila uz redizajniran nosni dio projektila, ali od toga se odustalo. Bitna je novina na Mk3 digitalni autopilot i uvođenje GPS sustava, što je osim lakše navigacije znatno proširilo polje uporabe projektila. Uveden je i napredniji visnomjer, koji će omogućiti krstarenje na manjim visinama od tek dva metra. Izvorno protubrodski projektil, RBS15

Ilustracija: Copyright Saab AB

Ilustracija lansiranja RBS-a iz lansera instaliranog na kamionu. Prema izvornom Saabovu konceptu, bitnicu obalne obrane čine dva vozila za vezu, dva vozila s motričkim radarom, dva zapovjedna vozila i šest vozila lansera

Mk3 postao je krstareći projektil, sa sekundarnim sposobnostima preciznih napada na zemaljske ciljeve. Povećan je i maksimalni dolet oružja: više od 200, a po nekim podacima i do 250 km. To je postignuto ugradnjom naprednije inačice turbomlaznog motora. Safranov Microturbo TR60 ima petnaestak posto veći potisak, a uporabom sintetičkog goriva JP-10 postiže veće kalorijske vrijednosti.

ISTICANJE GLAVNIH ZNAČAJKI

RBS15 Mk3 izvana se lako razlikuje od prethodnih dviju inačica po lansirnim kontejnerima. Stariji kutijasti četverostranični kontejneri zamijenjeni su ovalnim (kamion) ili šesterostraničnim (brod). U novom kontejneru projektil je postavljen po horizontalnoj ravnini, dok je na starijim inačicama u četverostraničnom lanseru smješten pod kutom od 45 stupnjeva. Na Mk3 uveden je i sustav naprednog korisničkog sučelja MEPS (Missile Engagement Planning System), koji je

Korvete klase Visby (na fotografiji HSwMS Härnösand) najmoderniji su švedski brodovi koji mogu koristiti RBS15

Foto: U.S. Navy / Mass Communication Specialist 2nd Class Jesse Schwab

Njemačka korveta F 262 Erfurt klase Braunschweig lansirala je RBS15 Mk3 na vježbi u svibnju 2019.

Foto: Bundeswehr / Marcus Mohr

RAKETNO NAORUŽANJE

ZEMLJA I ZRAK

Sustav RBS15 otpočetka je razvijan s ciljem velike fleksibilnosti operativne i taktičke uporabe, te različitih platformi s kojih se mogu gađati ciljevi. Uz osnovni protubrodski dizajn, tu su i minimalno izmijenjene inačice za uporabu sa zemaljskim i avionskim platformi. Kopneni koncept nastao je u Švedskoj pod nazivom Kustrobotbatteri 90 ili CMB 90 (Coastal Missile Battery 90). Služi za obranu velikog obalnog područja i od potencijalno snažnijeg protivnika. Sa svojim dometom, sposobnošću brzog mijenjanja položaja i prikrivanja, nudi stanovite prednosti nad plovnim jedinicama. Zemaljska bitnica sastoji se od više komponenti i svaka je smještena na teže motorno vozilo (kamion). Tačku bitnicu obalne obrane u izvornom konceptu čine: dva vozila za vezu, dva vozila s motričkim radarom, dva zapovjedna vozila i šest vozila lansera od kojih svaki nosi četiri projektila. Bitnica može biti podijeljena na dvije jednakе i neovisne grupe ili sekcije, od kojih svaka tad ima po tri vozila/lansera. Potpuno popunjenu bitnicu obalne obrane čini oko 150 pripadnika. Može ih biti i oko 200 ako se bitnici dodijele zaštitni, logistički i vod protuzračne obrane. Isprva su za potrebe švedske obrane trebale biti nabavljene četiri bitnice, ali od toga se odustalo zbog ulaganja u klasu novih podmornica Västergötland. Bitnica je na koncu prihvaćena u švedskoj mornarici u konceptu CMB 90, a sustav je dobio označku RBS15KA (Kustartilleri – Obalno topništvo). Bitnica je bila dio Pukovnije obalne obrane KA2 (Karlskrona kustartilleriregemente), dok 2000. nije rasformirana i ukinuta. Povratak sposobnosti švedske obalne obrane s projektilima RBS15 objavljen je 2016., iako je odluka vjerojatno donesena nešto prije. Gotovo istodobno s objavom, sustavi su bili spremni za vojnu vježbu Swenex 16, te su provedena nadzorno-tehnička lansiranja projektila. Krajem 2024. agencija FMV dogovorila je sa Saabom modernizaciju i narudžbu novih projektila u inačici Mk3. Dok ne budu isporučeni, Švedska raspolaže velikim brojem projektila Mk2, koji su bili instalirani na starijim klasama ratnih brodova.

Struktura gotovo jednaka švedskoj usvojena je u finskoj mornarici, u kojoj se bitnica nalazi u sastavu Obalne brigade i Obalne pukovnije Suomenlinna u blizini Helsinkija. Svaka zemlja korisnica odlučila se za različita teretna vozila za komponente sustava. Nordijske zemlje odlučile su se za vozila koja se ondje proizvode. U Švedskoj su to isprva bili kamioni Scania, ili u novom izdanju kamioni Volvo. U Finskoj su kao platforme poslužila vozila tvrtke Sisu. U hrvatskoj službi, za sustav su izabrani češki nešto manji kamioni Tatra 815 u konfiguraciji 6 x 6. Osim od vlastitih izvora, podatke o potencijalnim ciljevima obalna bitnica može dobivati i od platformi te senzora drugih postrojbi. Planiranje, odluka i start lansiranja poduzimaju se unutar zapovjednog središta. Komponente bitnice mogu biti smještene desetke kilometara od same obale, ali i kilometrima udaljene jedna od druge, čime je znatno otežano njihovo otkrivanje. Kamioni-lanseri opremljeni su hidrauličkim stabilizacijskim sustavima te mogu u roku od pet minuta biti spremni za djelovanje na obližnjim paljbenim položajima. Pri gađanju je dovoljno da se cilj nalazi u prednjoj polusferi u odnosu na mobilni lanser projektila. Kao i na drugim platformama, gađanje iz RBS-a može se provoditi i noću, pri smanjenoj vidljivosti te u nepovoljnim vremenskim uvjetima.

omogućio lakšu operativnu potporu te učinkovitije korištenje sustava u različitim scenarijima. Njegove su značajke: računalno generirano grafičko sučelje, potpora u donošenju odluka o lansiranju projektila, s automatskim kreiranjem plana djelovanja te priprema svakog pojedinačnog projektila za moguće djelovanje. S pomoću MEPS-a moguće je i programiranje velikog broja putnih *etapa* i različitih visina krstarenja te istodobnog dolaska više projektila na cilj. Time se povećavaju šanse za veliko opterećenje protivničkih *mekih* i *tvrdih* mjera obrane. MEPS služi i kao taktički simulator za opsežnu obuku te kao alat za analizu i simulaciju plana prije i nakon samog gađanja.

Najnaprednija inačica sustava RBS15 danas je Mk4. Proizvodi se od ožujka 2017., a uz označku projektil je dobio i naziv Gungnir. Prvi je put javno predstavljen u srpnju 2018. na zrakoplovnom sajmu Farnborough u Ujedinjenoj Kraljevini. Naziv Gungnir potječe iz nordijske mitologije – to je kopije vrhovnog boga Odina, koje nikad ne promašuje cilj. Time je jasno istaknuta želja proizvođača za isticanjem glavnih značajki oružja: preciznosti i pouzdanosti. Kod Gungnira više nema podjele na podinacice namijenjene posebnim platformama za lansiranje. Cilj je bio ponuditi potpuno i sveobuhvatno rješenje za uporabu na brodovima, kamionima ili borbenim avionima. Zahvaljujući primjenjenim tehnologijama, omogućen je autonomni sustav odabira i diskriminacije ciljeva u složenim scenarijama i u nepovoljnim vremenskim uvjetima. U odnosu na prethodnu inačicu, poboljšan je navigacijski sustav. Uz inercijski sustav i GPS, primjenjen je i napredni sustav GPS-a otporniji na elektroničko ometanje, koji se s pomoću podatkovne veze može povezati s drugim sustavima. Projektil može u konačnici biti i potpuno neovisan o podatkovnoj vezi i satelitskoj navigaciji. Maksimalni domet dodatno je povećan i iznosi oko 300 kilometara.

RAKETNO NAORUŽANJE

STRANI KORISNICI

Alžir

Alžir je korisnik sustava RBS15, i to inačice Mk3. Prema podacima štokholmskog instituta SIPRI, nabavio je 65 raket. Njima su naoružane dvije fregate MEKO A-200NA (klasa Erradii). Fregate su naručene 2012., a ušle su u uporabu 2016. i 2017. Obje su naoružane s po 16 lansera. Odabir je vjerojatno povezan s lakom integracijom s paketom elektroničke i senzorske opreme. Brodovi koriste Saabove promatračke radare Sea Giraffe AMB i sustave za upravljanje vatrom CEROS 200.

Finska

Finska se pridružila programu nabave sustava RBS15 još u fazi razvoja. Već 1983. naručena je inačica namijenjena opremanju bitnica obalne obrane. Usljedila je instalacija na četiri jedinice tadašnje nove klase raketnih topovnjača Helsinki. Nakon njih postavljeni su na četiri topovnjače nove generacije klase Rauma i četiri broda najnovije klase topovnjača Hamina. Inačice za Finsku imaju oznaku RBS15SF1 (brodska) i RBS15SF2 (obalna/zemaljska) te pripadaju standardu Mk2. Neki primjerici prošli su remont i modernizaciju, koji su ih doveli na standard SF3. Uz određene komponente sa standarda Mk3, uveden je i sustav MEPS. Sustav je dobio i domaće oznake MTO 85 za projektil RBS15SF1/SF2 i MTO 85M za projektil RBS15SF3. Danas se u Finskoj provodi modernizacija i zamjena protubrodskih projektila, a RBS15 bit će zamijenjen izraelskim projektilima Gabriel V. Proces je započeo s najvažnijim plovilima klase Hamina, na kojima je zamjena već obavljena. Prelazak bi trebao uključiti i druge brodove, kao i bitnice obalne obrane. Izraelske sustave nabavlja i Estonija. Prema najavama, dvije zemlje planiraju imati integrirani i umreženi sustav projektila istog tipa.

Hrvatska

Jedan od korisnika sustava RBS15 je i Hrvatska ratna mornarica. Sustav je prilagođen uporabi na pet raketnih topovnjača i na kopnenim mobilnim lanserima unutar Bitnice obalne obrane. Hrvatska je postala korisnik 1991. tijekom Domovinskog rata, oslobadanjem skladišta oružja JRM-a. Jugoslavija je projektili, koji su nosili oznaku RB-15B, nabavila nedugo prije raspada, s namjerom modernizacije mornarice i zamjene za starjelih projektila sovjetskog podrijetla. Tijekom Domovinskog rata, zahvaljujući naporima pripadnika HRM-a i domaće industrije, obavljena je instalacija sustava na raketnoj topovnjači RTOP-21 Šibenik i novoizgrađenoj raketnoj topovnjači RTOP-11 Kralj Petar Krešimir IV. Uspješnost potvrđena je na vojnoj vježbi Posejdona 94, kad su obje topovnjače lansirale po jedan projektil na ciljeve, koji su precizno pogodjeni. Vježba je imala i šиру simboličnu vrijednost, izvan operativno-taktičkog

HRM-ova raketna topovnjača
RTOP-42 Dubrovnik lansira
RBS15 na vježbi Harpun 16

konteksta. Provedena je u proljeće 1994. u jeku Domovinskog rata. Bila je stoga i demonstracija sposobnosti i spremnosti oružanih snaga za izvršavanje najzahtjevnijih zadataća u budućim izazovima oslobođanja i obrane zemlje. Iduća su lansiranja provedena više od dvadeset godina nakon toga. Formalni resurs projektila do propisanog remonta istekao je 2002., nakon čega je privremeno zabranjena njihova operativna uporaba. Odluka o produljenju životnog vijeka donesena je 2014., nakon čega su započela ispitivanja raketnih komponenti, podsustava i lansera. U svibnju 2015. provedeno je nadzorno-tehničko gađanje u akvatoriju Dugog otoka, s mobilnog obalnog lansera raketne bitnice RB-1. Projektil RBS15B uspješno je pogodio metu i potpuno uništilo cilj. Prilika za još jedno lansiranje bila je u listopadu te godine na vježbi Zdržavna snaga 15. Lansiranje s raketne topovnjače Dmitar Zvonimir rezultiralo je uspješnim pogodanjem broda-cilja. Još jedno lansiranje obavljeno je u listopadu 2016. tijekom vježbe Harpun 16, koja je provedena u akvatoriju Dugog otoka i Žirja. Operatori su bili na brodu RTOP-42 Dubrovnik, a projektil je uspješno pogodio cilj. Zadnje lansiranje provedeno je u listopadu 2018. u akvatoriju Dugog otoka. U glavnoj ulozi i taj je put bila raketna topovnjača Dubrovnik. Projektil je s udaljenosti od tridesetak kilometara još jednom uspješno pogodio cilj.

Njemačka

U Njemačkoj je odluka o nabavi sustava RBS15 Mk3 donesena 2005. godine. Njima su opremljene korvete K130, poslije nazvane klasom Braunschweig. U standardnom rasporedu, svaki od pet brodova opremljen je s četiri lansera. Projektili RBS15 Mk3 službeno su u uporabu njemačke mornarice ušli u rujnu 2011. godine. Usljedilo je razdoblje operativnog testiranja agencije BAAINBw (Bundesamt für Ausrüstung, Informationstechnik und Nutzung der Bundeswehr). Nakon uspješnih testiranja, korištenje projektila protiv površinskih ciljeva odobreno

je 2015. godine. Odobrenje za gađanje zemaljskih ciljeva doneseno je u lipnju 2016. Osim za korvete Braunschweig, od kojih još nekoliko novih treba biti završeno, sustav RBS15 Mk3 odabran je u listopadu 2023. i za fregate klase (F123) Brandenburg. Tri broda trebaju proći modernizaciju. Glavni je izvođač radova tvrtka Saab, koja će na brodovima instalirati vlastite senzore (radar Giraffe 4) i sustave upravljanja oružjem (9LV). Zanimljivo je da su ti brodovi s početka 1990-ih do danas imali više tipova oružja tog tipa. Izvorno se radilo o projektilima Exocet, potom su zamjenjeni sustavom Harpoon, a Njemačka uvođenjem sustava RBS15 ide suprotno od koncepcija koji predviđaju sustav NSM na većini površinskih borbenih plovila prve linije. Odluka je protumačena kao dobar način ubrzanja, olakšanja posla i smanjenja nepotrebnih troškova jer projektili i ostali senzori dolaze od istog proizvođača.

Poljska

Poljska se isprva odlučila za nabavu sustava kako bi adekvatno naoružala raketne topovnjače klase Orkan. Tri su broda izvorno bili projekt Njemačke DR, a Poljska ih je kupila nedovršene. Prvotni je dizajn predviđao oružja sovjetskog podrijetla. Program je pokrenut 2001., ali tek 2006. dogovoren je posao vrijedan 110 milijuna eura. Uključivao je 36 projektila RBS15 Mk3 zajedno s dva trenažna projektila. Unutar prijelaznog razdoblja do isporuke novih sustava, Poljskoj je ustupljeno osam primjeraka starije inačice. Ti projektili RBS15 Mk2 instalirani su na dva broda klase Orkan, a nabavljeni su iz viškova švedske mornarice. Sustav je dugo razmatran kao kandidat za opremanje obalnih protubrodskih bitnica poljskih snaga, ali to se nije dogodilo. Posao je dodijeljen norveškoj tvrtki Kongsberg Defence & Aerospace, a odabir je njezin projektil NSM (Naval Strike Missile).

Foto: Copyright Saab AB / Hans Berggren

**RBS15 Mk4
na potkrilnim
nosačima Saabova
višenamjenskog
borbenog aviona
Gripen**

Standard Mk4 može se primjeniti i na Mk3, dakle, ona se može modificirati na moderniju inačicu.

Desetljećima nakon predstavljanja sustava RBS15, mnoge su zemlje krebole švedskim putem samodostatnosti i razvoja sličnih oružnih sustava. Osim velikih sila, danas već desetak zemalja posjeduje vlastite programe razvoja odnosno proizvodnje sustava slične namjene. Iako su time znatno sužene mogućnosti daljnog izvoza sustava RBS15, njegov se dosadašnji put može smatrati uspješnim. Najnovija inačica Mk4 sustav je opet svrštala u svjetski vrh. Onamo je dospio i zahvaljujući mogućnosti podizanja standarda na projektilima koji su u uporabi kod više korisnika.

**ZEMLJE KORISNICE I PLATFORME
INSTALIRANJA SUSTAVA RBS15**

Zemlja	brodovi	broj lansera *	
Švedska	klasa Norrköping	4	bitnice obalne obrane (Scania, Volvo)
	klasa Stockholm	8	
	klasa Göteborg	8	
	klasa Visby	8	
Finska	klasa Helsinki	4	bitnica obalne obrane (Sisu)
	klasa Rauma	6	
	klasa Hamina	8	
Hrvatska	RTOP-21 Šibenik	4	bitnica obalne obrane (Tatra)
	klasa Kralj	8	
	klasa Helsinki	8	
Poljska	klasa Orkan	8	
Njemačka	klasa Braunschweig	4	
	klasa Brandenburg	8	
Alžir	klasa Erradii	16	

Švedska i Tajland koriste projektil RBS15 na avionima JAS-39C/D

* najčešći broj lansera ili maksimalna nosivost

VOJSKA I EUROPSKA UNIJA

Vlada Republike Hrvatske donijela je 2. siječnja 2025. godine Odluku o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana razvoja kružnog gospodarstva RH. To je jasan pokazatelj da se ta tema zahuktava i u našoj zemlji. Hoće li tako biti i u Hrvatskoj vojsci? U savezničkim zemljama već ima pozitivnih primjera...

TEKST
Marta Pedišić Buča*

KRUŽNO GOSPODA U ORUŽANIM SNAGAMA

Prema definiciji na internetskim stranicama Europskog parlamenta, kružno gospodarstvo (*circular economy*) jest model proizvodnje i potrošnje koji uključuje dijeljenje, posudbu, ponovno korištenje, popravljanje, obnavljanje i reciklažu postojećih proizvoda i materijala što je dulje moguće. Tako se produljuje životni vijek proizvoda. Kružno gospodarstvo danas je općeprihvaćen pojam

u razvijenim zemljama, a njegovi se principi nastoje svakodnevno primjenjivati u različitim područjima. Prvi plan za kružno gospodarstvo u Europskoj uniji uspostavljen je 2015. pod nazivom Zatvaranje petlje (*Closing the Loop*). Godinama prije toga primjenjivan popularni linearni model gospodarenja (*kupi, koristi, bac*), koji izravno potiče proizvodnju i potrošnju, prestao je biti imperativ.

Moderna i razvijena gospodarstva sve se više okreću kružnim principima. Jedan je od osnovnih postulata tog pristupa maksimalno proljenje životnog vijeka nekog proizvoda, iz čega proizlazi smanjenje potrošnje i stvaranja otpada. Taj je koncept sadržan u engleskoj pokrati RRRR (*resource efficiency, repair, refurbishment, recycling*), odnosno učinkovitost resursa, popravak, obnav-

* Autorica teksta magistra je znanosti i diplomirana inženjerka brodogradnje. Kao neovisni stručnjak uključena je u aktivnosti projekta IF CEED, inkubacijskog foruma kružnog gospodarstva koji je uspostavila Evropska obrambena agencija (EDA). MORH je ponudio tvrtkama i ustanovama s kojima je već surađivao uključivanje nevladinih eksperata u pojedine projektnе krugove. Autorica se priključila područjima ekološkog dizajna i upravljanja energijom i ekologijom, jer su upravo ta područja bila vezana uz njezine poslovne aktivnosti, tj. iskustvo rada u laboratorijima brodske hidrodinamike Brodarskog instituta. Ono obuhvaća definiranje performansi brodova i drugih plovnih objekata s aspekata potrošnje goriva, sigurnosti itd.

Projekt IF CEED nakon početne dvije godine u međuvremenu je produljen. Provodi se još i ove godine te je sve više usmjeren na konkretne aktivnosti. Autorica se stoga nada da će potaknuti širu suradnju s MORH-om, prije svega Hrvatskim vojnim učilištem.

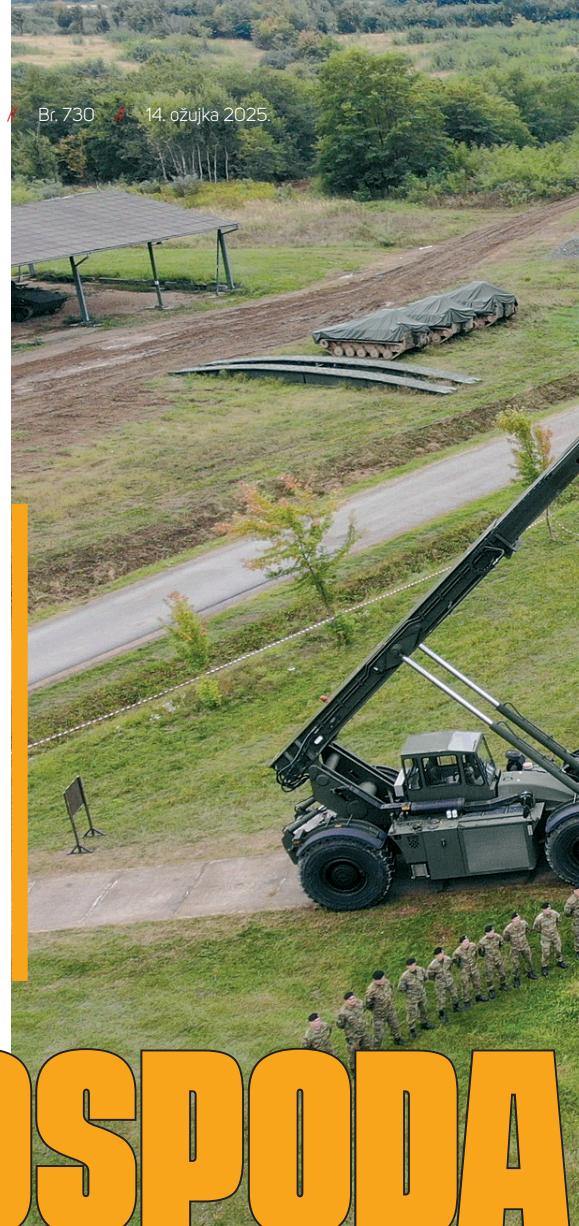

Foto: ZzP

RSTVO

ljanje, recikliranje. Takav se pristup uklapa u ciljeve Europske unije koji se odnose na uspostavu kružnog i klimatski neutralnog gospodarstva do 2050. Osim motiva zaštite okoliša, javlja se i problem dostupnosti sirovina i energenata, kao i njihova cijena. Danas su to važne prepreke nastavku razvoja po starom, linearnom modelu.

Vlada Republike Hrvatske donijela je 2. siječnja 2025. godine Odluku o pokretanju postupka izrade Nacionalnog plana razvoja kružnog gospodarstva RH za razdoblje od 2026. do 2032. godine i Akcijskog plana za provedbu Nacionalnog plana. To je jasan pokazatelj da se ta tema zahuktao i u Hrvatskoj. Uvidom u tekst Odluke vidljivo je da će se planom definirati prioritetna područja, a kao temelji služit će pravni instrumenti i preporuke Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD). To je, dakle, i dio procesa pristupanja Hrvatske OECD-u. Kao država i društvo, Hrvatska ima dobre

U vojnim sustavima potreba za primjenom principa kružnog gospodarstva počiva na jednakim temeljima kao i u ostalim sektorima. No, kad su u pitanju oružane snage, u usvajanju i primjeni tih principa, iz potpuno razumljivih razloga, postoje ograničenja

preduvjete za realizaciju Nacionalnog plana. U nas se već u praksi i u velikom broju sektora i segmenta primjenjuje princip održavanja i obnavljanja opreme, strojeva i uređaja, motiviran i financijskom uštedom i uvriježenim načinom razmišljanja od razine kućanstva nadalje. Upravo te stecene navike, iskustvo i vještine možemo iskoristiti kao prednost, a dodatni naglasak staviti na recikliranje i analizu učinkovitosti resursa. Praksu koja već na puno mesta postoji potrebno je nadograditi što jednostavnijim sustavom praćenja i planiranja. Valjalo bi se posvetiti i uspostavljanju kriterija kojima se određena oprema proglašava zastarjelom i kad zamjena novom opremom postaje bolja opcija u svim aspektima.

FORUM EUROPSKE OBRAMBENE AGENCIJE

U vojnim sustavima potreba za primjenom principa kružnog gospodarstva počiva na jednakim temeljima kao i u ostalim sektorima. No, kad su u pitanju oružane snage, u usvajanju i primjeni tih principa, iz potpuno razumljivih razloga, postoje ograničenja. Stoga su potrebna dodatna razmatranja i prilagodbe. Europska obrambena agencija (European Defence Agency – EDA) utemeljila je 2021. godine Inkubacijski forum za kružno gospodarstvo u europskoj obrani (Incubation Forum for Circular Economy in European Defence – IF CEED), u koji je uključena i Republika Hrvatska. Ciljevi Forum-a jesu promocija i poticanje konkretne primjene principa kružnog gospodarstva u sustavima europskih

VOJSKA I EUROPSKA UNIJA

Foto: Filip Klen

oružanih snaga. Među aktivnostima koje organizira Forum su i stručne radionice. Jedna je, primjerice, održana krajem studenog prošle godine na Cipru, a bila je posvećena nabavi, logistici i održavanju proizvoda, odnosno pojmovima zelena nabava i DPP (*digital product password* – digitalna putovnica proizvoda).

U okviru projektnih aktivnosti koje se tiču ekološkog dizajna, u veljači je IF CEED održao mrežnu prezentaciju koja se bavila pristupom izračuna ukupnog troška vlasništva nad nekim proizvodom, i to na primjeru mobitela kao uređaja koji svi imamo. Iduća se mrežna radionica održava 25. ožujka, a tema joj je problematika postkonfliktne evaluacije i obnove okoliša. Uključivanje te problematike u aktivnosti foruma IF CEED inicirano je u svibnju 2024., tijekom redovite godišnje konferencije. Konkretnе teme bit će vezane uz tretiranje ostataka eksploziva, vojne opreme, zagađenja vode i tla prouzročenih vojnim djelovanjima, procjenu štete i moguće aktivnosti oporavka, kao npr. ponovno uspostavljanje ekosustava i slično. Ta se tematika uklapa u pojam *vojne ekologije*, koji je novijeg datuma (Machlis & Hanson, 2008.), a uz mirnodopsku obuhvaća i ratna djelovanja kao i poratne operacije.

Aktivnosti IF CEED-a pokazuju raznolikost tema i pristupa, koji se mogu,

Ciljevi Foruma IF CEED jesu promocija i poticanje konkretne primjene principa kružnog gospodarstva u sustavima europskih oružanih snaga

ovisno o iskazanim interesima i potrebama, modificirati u hodu tijekom određene aktivnosti.

ZAJEDNO S MODERNIZACIJOM

Sigurnosne okolnosti u Europi u zadnje su tri godine uvelike promijenjene. Zemlje Europske unije i NATO-a ulazu sve više sredstava u svoje obrambene sustave, prije svega u opremanje i modernizaciju. Možda na prvu i zvuči kontradiktorno, no primjena kružnog gospodarstva i modernizacija mogu ići zajedno. Primjena principa kružnog gospodarstva pri nabavi novih proizvoda može rezultirati znatnim uštedama i obuhvaćati važne aspekte eksplotacije nekog proizvoda. Procjena samog vijeka trajanja, troškova tijekom životnog vijeka (npr. potrošnja), potrebnih popravaka i servisa, potrebe za angažmanom trećih strana u tim postupcima kao i moguća šira upotrebljivost faktori su koji bi se trebali uzeti u obzir pri kupnji, te uz početnu cijenu i kvalitetu proizvoda činiti skup kriterija. Ocjena proizvoda s aspekta očuvanja okoliša najčešće je u izravnoj korelaciji s uštedama, no kad i nije potpada pod pojam društvene odgovornosti koji također valja trajno usvojiti.

Danas je dostupan niz alata (softvera) koji se koriste u tu svrhu, a podrazumijeva se da svaki vojni sustav ima slobodu kako bi razvio vlastitu metodologiju. Stoga je razdoblje modernizacije pravo vrijeme za kontinuiranu uspostavu principa kružnog gospodarstva i prilika za testiranje primjenjenih metodologija.

Primjena kružnog gospodarstva produljenjem vijeka trajanja proizvoda za koje je to moguće donosi uštede koje se također mogu usmjeriti na modernizaciju.

Pritom treba imati na umu da je i samo uvođenje sustava (neovisno o tome je li certificiran), kao i politika nadzora i praćenja primjena principa kružnog gospodarstva, trošak koji je potrebno kvantificirati i uklopiti u planove i

Foto: Tomislav Brandt

Model kružnog gospodarstva: manje sirovina, manje otpada, manje štetnih emisija

Izvor: Služba Europskog parlamenta za istraživanja

projekcije. U ukupnom iznosu taj trošak treba biti manji od koristi.

Povećanje ulaganja europskih zemalja u obrambene svrhe uzrokuje povećanje potrošnje energije u tom sektoru, kao i povećanje emisija i zagađenja, pa potencijalne uštede dodatno dobivaju na važnosti. Puno nabrojenog vrijedi i za hrvatsku vojnu industriju. Ubuduće će se u Europskoj uniji sve više pozornosti pridavati tomu da novi proizvodi odgovaraju principima kružnog gospodarstva. I u sektorima

u kojima to još nije obvezno, komparativna je prednost industrije izrada procjene vlastitih proizvoda s aspektima troškova tijekom cijelog razdoblja eksploatacije. Uspostavljanjem tzv. zelene nabave proizvodima će trebati osobna karta karakteristika vezanih uz kružno gospodarstvo. Što prije primijeni te principi, industrija će se

VOJSKA I EUROPSKA UNIJA

Foto: Medijski tim OSRH

brže prilagoditi budućim zahtjevima, a danas može iskoristiti te podatke za promociju vlastitih proizvoda. Primjena principa kružnog gospodarstva u vlastitim procesima proizvodnje rezultirat će smanjenjem i potrošnje i troškova.

UVRIJEME MIRA I RATA

Uvođenje sustava kružnog gospodarstva u institucije, tvrtke i organizacije najčešće traži stanovite kompromise. No vrijedi ponoviti da u vojnim sustavima, čiji je prioritet obrana i osiguranje mira te to ostvaruju i kinetičkim sredstvima, takav pristup nije realan. Problematika specifična za vojne sustave uključuje i sljedeće:

- U okviru redovitih aktivnosti koriste se opasne kemijske tvari, stvara opasnici otpad, buka i elektromagnetska zračenja, što nije moguće izbjegći.
- Vojska funkcioniра uz brojna preklapanja različitih dionika (logistika i sl.) pa uvođenje sustava mora obuhvatiti sve sastavnice i njihove interakcije.
- U svrhu uvođenja sustava potrebno je stručnjacima ustupiti različite podatke. Dok taj zahtjev za neku tvrtku ili obrazovnu ustanovu ne zadire u područje ograničenja ili tajnosti, distribuiranje takvih podataka, primjerice za vojnu bazu, puno je osjetljivije.

Možda na prvu i zvuči kontradiktorno, no primjena kružnog gospodarstva i modernizacija mogu ići zajedno

Dakle, uvođenje sustava kružnog gospodarstva u vojne postrojbe zasad je rijetko, no u literaturi se ipak može naći na konkretnе primjere uvođenja sustava EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) i ISO 50001 u vojne baze, pri čemu se ostvaruju uštede energije veće od 50 posto. Primjeri dolaze iz Francuske, Grčke i s Cipra.

Polazište za razmatranja o vojnoj ekologiji na globalnoj razini jest podatak da obrambeni sektor u cijelosti stvara pet i pol posto ukupnih emisija stakleničkih plinova (Scientists for Global Responsibility (SGR) i Conflict and Environment Observators (CEOBS), studeni 2022.). Možda se taj broj i ne čini posebno velik, no cijelokupni doprinos brodarskog sektora u ukupnim emisijama iznosi oko tri posto.

USPJEŠNI PRIMJERI

Postoji više razvijenih sustava upravljanja energijom i okolišem. Često su primjenjivani ISO 14001, ISO 50001, QSHE i spomenuti EMAS. Osim navedenih standardiziranih sustava, može se uvesti i nestandardizirani sustav prema vlastitim smjernicama i pravilima. EU je uspostavio EMAS 1995. godine, a usklađen je s direktivom o energetskoj učinkovitosti. Definiramo ga kao sustav ekološkog upravljanja i neovisnog ocjenjivanja kojim organizacije procjenjuju utjecaj svoje djelatnosti na okoliš, poboljšavaju rad u skladu sa zahtjevima zaštite okoliša i informiraju javnost o postignutom. U okviru postupka prvo se proučavaju sve aktivnosti i njihov utjecaj na okoliš, a zatim se razvije strategijski plan. Cipar je 2009. pokrenuo razvoj i primjenu EMAS-a u vojnoj bazi, pri čemu su sustavom pokrivene sve neoperativne aktivnosti (300 osoba, 40 zgrada, 80 vozila). Baza je certifikat EMAS dobila 2011., kao prva vojna instalacija u svijetu uključena u taj sustav. Cilj je bio do 2020. smanjiti potrošnju energije po vojniku pet posto godišnje. No, do

Foto: Tomislav Brandt

2017. potrošnja energije po vojniku smanjena je za čak 57 posto pa je primjena nastavljena u još deset vojnih kampova.

Grčka je od 2012. do 2016. uz pomoć sredstava iz fondova Europske unije (program LIFE) u tri vojne baze (600 zgrada, 3500 ljudi i različita vozila) za sve neoperativne djelatnosti uspostavila sustav upravljanja energijom i okolišem u okviru certifikacije ISO 50001. U odnosu na 2011., godinu koja je prethodila projektu, potrošnja energije smanjena je za 25 posto.

Francuska je 2015. za vojnu bazu (200 zgrada, 2700 osoba, vozila nisu bila uključena u proces) pokrenula certifikaciju ISO 50001 te je potrošnja energije za grijanje i hlađenje smanjena za 48 posto. Postiglo se i to da se 51 posto potrebne energije za bazu dobiva iz obnovljivih izvora.

Postoje i primjeri uključivanja operativnih snaga u certifikaciju. Portugal je u svoju zrakoplovnu bazu br. 5 tijekom 2016. uveo EMAS. Jedan od ciljeva bio je usmjeren na pročišćavanje otpadnih voda i njihovo ponovno korištenje u 50-postotnom udjelu, što je i postignuto.

Spomenuti sustavi sastoje se od niza jednostavnih preporuka i pravila. Dosjetila bi ih se većina pojedinaca kad bi se pozabavili tom tematikom, ali to bi zahtijevalo vrijeme, kao i niz pokušaja i pogrešaka u primjeni. Uvođenjem konkretnog sustava dobiva se pristup postojećim dobrim praksama ugrađenim u detaljno opisane usustavljene postupke.

PRIMIJENITI ISKUSTVO

U okviru djelovanja EDA-inog foruma IF CEED jedna je od istaknutih tema promocija energetske učinkovitosti u okviru nacionalnih vojnih postrojbi. Kao polazište za eventualno planirano i organizirano uvođenje elemenata kružnog gospodarstva u sustav Hrvatske vojske svakako valja uzeti u

Foto: OSRH

**Podizanje
razine ekološke
osviještenosti
u okviru vojske
potiče i bolje
povezivanje
vojnog i civilnog
sektora te
povećava interes
i mogućnosti
ulaganja u
inovacije**

obzir da je spomenuti princip RRRR u njoj oduvijek uvažavan. Potreba štednje i racionalizacije troškova stalno je prisutna u svim organizacijama, pa tako i u vojsci. Iskustvo kao i stечene vještine vezane uz popravke i obnavljanje opreme i uređaja možemo smatrati komparativnom prednošću. S druge strane, moglo bi se reći da u sustavu upravljanja okolišem uvijek ima mjesta za poboljšanja i uštede. Jasno je i da uvođenje bilo kakve promjene u organizaciju znači i dodatne obveze i zadaće za sve sudionike. Bez sagledavanja stvarne koristi: i za konkretni sustav (npr. uštede), i za širu zajednicu (npr. ekološka poboljšanja), nedostajat će motiva za dosljednost u primjeni. Svojevrstan marketing principa i ciljeva nikako nije suvišan korak. Zaključak je da povećanje ekoloških standarda u okviru vojske donosi izravnu korist u obliku ušteda i doprinosu općim ciljevima smanjenja štetnih emisija. Međutim, put do ostvarenja zahtjeva pažljivo planiranje i educiranje, a jedan je od načina strpljivo uvođenje tih pojmoveva u svakodnevnicu. Podizanje razine ekološke osviještenosti u okviru vojske potiče i bolje povezivanje vojnog i civilnog sektora te povećava interes i mogućnosti ulaganja u inovacije.

PODLISTAK

Sovjetski Savez želio je razviti podmornice toliko brze da mogu pobjeći i najbržim protupodmorničkim torpedima te pritom zaroniti na dubine veće od onih na koje su mogle američke. Trup je izrađivan od titanija, a za pogon su služili nuklearni reaktori sa sustavima hlađenja temeljenim na tekućem metalu. Na kraju se sve pretvorilo u preskup propagandni pothvat

TEŠKE PLOVIDBE (XV. DIO)

PROJEKT

Nakon što je Kongres SAD-a u kolovozu 1951. izglasao sredstva za gradnju prve nuklearne podmornice, u Moskvi je zazvonilo na uzbunu. Što hitnije je trebalo pokrenuti vlastiti projekt. Vijeće ministara SSSR-a donijelo je 9. rujna iduće godine tajnu rezoluciju kojom je i formalno potvrđen projekt razvoja prve sovjetske podmornice na nuklearni pogon.

Američki USS Nautilus porinut je 21. siječnja 1954. Mornarici je predan 30. rujna te godine, a 22. travnja 1955. postao je operativan. Prva sovjetska

TEKST
Mario Galić

podmornica na nuklearni pogon: K-3, poslije imenovana u Lenjinski Komsomol, porinuta je 9. kolovoza 1957. Međutim, naknadno su zbog kratkih rokova projektiranja i gradnje uočeni mnogi nedostaci. Zbog toga će K-3 ostati jedina podmornica izgrađena prema Projektu 627. Idućih je 12 izgrađeno prema poboljšanom Projektu 627A. Iako su prve sovjetske nuklearne podmornice imale za sedam čvorova veću vršnu brzinu u zaronu u odnosu na USS Nautilus, po svim su drugim odlikama bitno zaostajale za američkim.

Tako je bilo 1960-ih. Zapadni analitičari tvrdili su da sovjetske podmornice na nuklearni pogon, i jurišne i strateške, kasne za američkim dvije, a neki su spominjali čak tri generacije. Doduše, te su se tvrdnje temeljile na oskudnim informacijama jer su svi sovjetski nuklearni programi bili državna tajna.

705 LIRA

Foto: U.S. Department of Defense / U.S. National Archives / Wikimedia Commons

Međutim, nakon raspada SSSR-a 1991. godine počele su izlaziti na vidjelo sve sovjetske tajne, pa tako i one vezane uz podmornice na nuklearni pogon. Te su informacije pokazale da su zapadni analitičari uglavnom bili u pravu.

PRILAGODBA GOLEMOM PROJEKTILU

Sovjetski admirali bili su itekako svjesni svih nedostataka ranih sovjetskih podmornica na nuklearni pogon. Stoga ne čudi da su se odlučili na dva radikalna projekta. Jedan se odnosio na strateške nuklearne podmornice Projekt 941 Akula. U svijetu puno poznatiji pod NATO-ovim imenom klasa Typhoon, najskupljí je propagandni projekt koji je Sovjetski Savez ikad napravio. Iako službeni podaci nikad nisu objavljeni, procjenjuje se da je šest podmornica so-

Jedna od rijetkih dostupnih fotografija podmornice klase Lira (Alfa). Prema Projektu 705 izgrađeno je ukupno sedam podmornica. Prva je otpisana 1970-ih, pet tijekom 1990., a zadnja 1996. godine

vjetske narode stajalo više nego što su američki porezni obveznici platili let astronauta na Mjesec. To je 1973. stajalo 25,4 milijarde dolara, odnosno 87,31 milijardu u današnjoj vrijednosti. Tek nakon raspada Sovjetskog Saveza otkrilo se da je program Akula bio više propagandno-politički nego vojni. Nastojeći svijetu pokazati kako komunistički raj na Zemlji i dalje ima sve najnaj, sovjetski su političari odlučili izgraditi najveću podmornicu na svijetu. Iako su njihovi admirali tvrdili da će takva podmornica, zbog

PODLISTAK

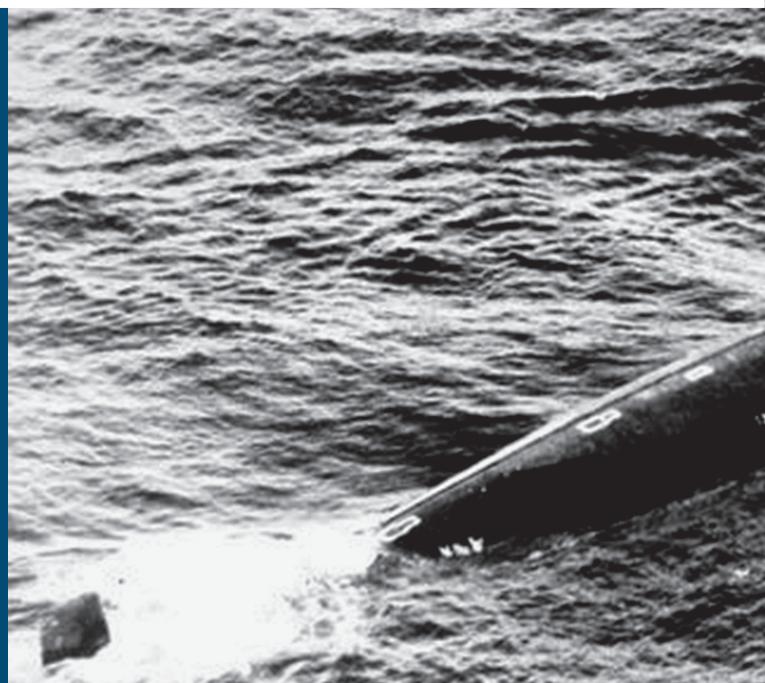
veličine, ali prije svega zbog troškova gradnje, biti nefunkcionalna, glave u Kremlju odlučile su suprotno. I sve to iako je početkom 1970-ih sovjetska mornarica imala u operativnoj uporabi 43 podmornice naoružane balističkim projektilima.

Formalni razlog za razvoj najvećih podmornica u povijesti bila je njava američke mornarice s početka 1970-ih o početku razvoja nove klase strateških podmornica. One će poslije činiti klasu Ohio. Kremaljsku svitu najviše je zabrinulo da će nove američke strateške podmornice dobiti balističke projektilne dometa većeg od 7000 kilometara. To je značilo da se uopće neće trebati približiti SSSR-u da bi ga napale. To bi moglo podjednako učinkovito učiniti i s južnog Atlantika ili Tihog oceana. Hitno je trebalo naći pravi odgovor, koji će u svemu nadmašiti američku prijetnju. Još 1971. donesena je odluka o početku razvoja novog raketnog sustava D-19, čiji je glavni dio trebao biti balistički projektil R-39. Nakon preliminarnih studija izvedivosti, razvoj R-39 službeno je odobren u rujnu 1973. Kako je R-39 trebao biti vrlo velik projektil s tri stupnja, nije mogao stati u lansirne bunare postojećih sovjetskih strateških podmornica. Jedino rješenje bilo je projektiranje nove klase. Politička odluka donesena je u prosincu 1972. Iduće je godine 19. prosinca projektni zavod Rubin dobio političku direktivu da i formalno započne projektiranje.

Kako je klasa Ohio trebala nositi 24 balistička projektila Trident, i nova je sovjetska podmornica morala imati toliko. No ubrzo je postalo jasno da je to zbog veličine projektila R-39 tehnički vrlo teško izvedivo. Stoga je broj smanjen na samo 20. Proračuni su unatoč tom smanjenju pokazali da će podmornica biti golema. No kako su projekt uglavnom vodili političari, odlučeno je da će biti nastavljen. Da pače, od projektanata se očekivalo da izgrade čudo tehnike koje će zadiviti svijet, kao da veličina podmornice nije bila dostatno zvučna sama po sebi. Tako je dobivena golema podmornica duljine 170 i širine 23,3 m, istisnine u zaronu 48 000 tona. Akule su bile skupe za održavanje, a zbog

Među poznatim je podacima o klasi Lira i vršna brzina u zaronu od 43 čvora te dubina zarona od minimalno 350 metara

Zapadni analitičari tvrdili su da sovjetske podmornice na nuklearni pogon, i jurišne i strateške, kasne za američkim dvije, a neki su spominjali čak tri generacije

veličine stvarale su preveliku buku. Sve u svemu: bile su promašaj.

NEIZVJESTAN I TRNOVIT PUT

Drugi projekt bila je gradnja podmornice-presretača, tj. podmornice koja će biti tako brza da će moći pobjeći i najbržim protupodmorničkim torpedima. I pritom zaroniti na dubine veće nego što su to moglo američke podmornice. Golema buka koju bi stvarala ne bi bila važna s obzirom na to da bi ionako bila neuvhvatljiva. Da bi se to postiglo, trebalo je primijeniti radikalna rješenja, koliko god ona bila skupa.

Sovjetski Savez još je 1955. započeo rad na razvoju nuklearnog reaktora koji bi rabio sustav hlađenja temeljen na tekućem metalu. Teoretski izračuni pokazali su da bi tako hlađen reaktor imao jedan i pol put veću učinkovitost u odnosu na reaktor koji koristi vodu. Povećana učinkovitost mogla se iskoristiti ili za postizanje veće snage ili za znatno povećanje trajanja nuklearnog goriva. Nuklearni reaktori hlađeni tekućim metalom mogli su biti i znatno manji u odnosu na klasične reaktore hlađene vodom.

Sovjetski stručnjaci odabrali su za hladilo eutektik olovo-bizmut. Eutektik ili eutektička mješavina kruta je otopina sastavljena od dviju ili više tvari koja ima niže talište od svake čiste komponente ili bilo koje njihove smjese. Eutektička točka najniža je temperatura na kojoj eutektička smjesa može postojati u tekućoj fazi, a u njoj je jednak sastav tekuće i krute faze. Eutektik nastaje kad se dva metala koja se potpuno miješaju u tekućem ne miješaju u čvrstom stanju. Eutektička slitina skrućuje se na konstantnoj temperaturi pa je njezina krivulja hlađenja jednaka kao i za čiste metale.

Bizmut je mekan i krt, crvenkast ili srebrnobijel teški metal, s talištem na samo 271 °C. Talište olova je 327,5 °C. Talište eutektika koji čini 44,5 % olova i 55,5 % bizmuta je već na 123,5 °C. Vrelište nakon kojeg postaje neuporabljiv za hlađenje

Foto: Wikimedia Commons

nuklearnog reaktora tek je na 1670°C . Eutektik olovo-bizmut teoretski je bio neusporedivo bolji odabir od vode.

Međutim, praksa je uskoro pokazala da je put od teorije do uspješne primjene trnovit i neizvjestan. Razvoj podmornice-presretača Projekt 705 Lira (NATO-ova oznaka Alfa) započeo je u prosincu 1961. Uz nuklearni reaktor hlađen tekućim metalom, projekt je imao i trup od titanija, sjajne bijele kovine male gustoće i velike tvrdoće, otporne na koroziju i djelovanje morske vode. Čvrsta je kao čelik, ali dvostruko manje mase, usto dvaput čvršća od aluminija. Služi za proizvodnju slitina s aluminijem, molibdenom, manganom i drugim kovinama, a posebice za proizvodnju titanijevih čelika vrlo otpornih na udarce. Budući da se titanij vrlo teško obrađuje, moraju se primijeniti posebni postupci, alati i strojevi. Zbog svega toga projektiranje i gradnja klase itekako su se oduljili.

Za pogon prve podmornice K-64 odabran je nuklearni reaktor OK-550 snage 155 MW. Razvio ga je eksperimentalni strojarski ured Afrikantov iz Nižnjeg Novgoroda. Jednak je reaktor ugrađen u iduće dvije podmornice. Nakon njih, u podmornice je ugrađivan reaktor BM-40A, koji je razvio OKB Gidropress. BM-40A imao je dimenzije i snagu kao i OK-550, ali trebao je biti jednostavniji za uporabu i imati veći stupanj sigurnosti.

SAMO ZA JEDNOKRATNU UPORABU

Podmornica K-64 porinuta je 22. travnja 1969. Sovjetska ratna mornarica preuzeila ju je 31. prosinca 1971. godine. Još tijekom testiranja maritimnih odlika prije primopredaje pokazalo se da su odlike podmornice bolje nego što je projekt predviđao. Vršna brzina u zaronu bila je čak 43 čvora. Bez većih problema za pogon mogla se održavati brzina od 41 čvora. Buka koju je podmornica stvarala mogla se čuti na pasivnim sonarima udaljenim više stotina milja. Usto, brodski vijak morao je nakon takvog *naganjanja* ići na popravak ili čak zamjenu. Dubina zaronu bila je navodno 350 metara, iako je sigurno da je zbog

trupa od titanija bila znatno, možda i dvostruko, veća.

Nakon što su zaredali kvarovi i problemi, oduševljenje sovjetskih admirala naglo je splasnulo. Najveći je problem bilo svojstvo eutektika olovo-bizmut da se skrućuje kad mu temperatura padne ispod $123,5^{\circ}\text{C}$. Ako bi se to dogodilo, cijeli bi pogon postao neuporabljiv. Postojala su samo dva načina da se to sprijeći: da podmornica bude stalno u plovidi ili da se pogon neprestano grije pregrijanom parom. Sovjetska ratna mornarica odabrala je prvi zato što je bio jednostavniji.

S obzirom na probleme s eutektikom olovo-bizmut, postalo je jasno da će oba reaktora biti raspoloživa samo za jednokratnu uporabu, tj. da im se neće moći zamijeniti gorivo. Uz vrlo obzirno trošenje uranija, gorivo je moglo izdržati najviše 15 godina. Kako nije dolazila u obzir ugradnja novih reaktora, znalo se da će vrlo skupe Lire prestati biti operativne na sredini vijeka uporabe drugih podmornica.

U siječnju 1972. na pogonu K-63 došlo je do puknuća na drugoj petlji primarnog kruga reaktora. Posada je pokušavala spasiti podmornicu ostavljajući uključen reaktor, no do travnja se i prva petlja primarnog kruga počela hladiti pa je reaktor morao biti ugašen. Podmornica je otegljena u Severodvinsk, gdje je utvrđeno da se kvarovi ne mogu popraviti, već da je jedina mogućnost ugradnja novog nuklearnog reaktora. Kako bi rezanje pa ponovno spajanje trupa od titanija bilo prekomplikirano, podmornica je otpisana. Zapravo je službeno prebačena u pričuvu, pa je tako službeno imala i zapovjednika sve do 1978. godine.

Prema Projektu 705 izgrađene su još tri podmornice, a još tri po poboljšanom Projektu 705K. Pet ih je otpisano 1990., a zadnja 1996. godine. Na kraju se sve pretvorilo u preskup propagandni pothvat. Da su tu količinu titanija Sovjeti prodali na svjetskom tržištu (SSSR je praktički bio monopolist), zaradili bi milijarde američkih dolara. Doduše, na zapadu su Alfe sijale velik strah jer su ih analitičari proglašavali superoružjem. Unatoč tome što su bile opasnije za posade nego za potencijalne protivnike.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18.), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2025./2026. u status kadeta bit će primljeno **do pet kandidata**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

- sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa.

Rok za podnošenje prijava je **9. svibnja 2025.**

Izrazi koji se koriste u javnom natječaju, a imaju rodno značenje, odnose se jednakno na muški i ženski spol.

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona / mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2003. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivan za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.)
- da je upisan na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2025.)

- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16, 97/17 i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne maturi i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojna kontrola zračnog prometa.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2025.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke IV. Odluke potpredsjednika Vlade Republike Hrvatske i ministra obrane (KLASA: 023-03/25-03/1, URBROJ: 512-01-25-47) od 29. siječnja 2025., Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV
ZAINTERESIRANIM KANDIDATIMA – UČENICIMA 3. RAZREDA SREDNJE ŠKOLE
ZA STUDIJ AERONAUTIKA – VOJNI PILOT
FAKULTETA PROMETNIH ZNANOSTI SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

Tijekom školovanja kadeti ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.).

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronauteka – vojna kontrola zračnog prometa (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronauteka – vojna kontrola zračnog prometa (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i praktična obuka za vojnog kontrolora zračnog prometa u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin", Zemunik Donji.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti će biti primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativan sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na mrežnoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima za poslove obrane.

Studij traje ukupno deset semestara. Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronauteka – vojni pilot (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronauteka – vojni pilot (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i ljetačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin".

Izrazi koji se koriste u javnom pozivu, a imaju rodno značenje, odnose se jednakno na muški i ženski spol.

Kandidati – učenici 3. razreda srednje škole mogu iskazati interes za navedeni studij, uz mogućnost dodjele stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja, ako to žele.

Rok za podnošenje prijava je **2. svibnja 2025.**

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku na mrežnoj stranici <https://vojnipilot.hr> ili pisanim putem na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2009. godine ili stariji
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj
- učenik 3. razreda četverogodišnje srednje škole
- opći uspjeh najmanje 3,00 u prethodnoj školskoj godini
- da nije korisnik stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomočno osuđivan za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.)
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta

za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16, 97/17 i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij – uspješan završetak selekcijskog letenja.

Kandidati trebaju priložiti:

- popunjeno obrazac prijave
- presliku osobne iskaznice i rodnog lista
- dokument kojim se dokazuje upis u 3. razred srednje škole u šk. god. 2024./2025.
- presliku svjedodžbe 2. razreda srednje škole
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate – učenike 3. razreda srednje škole na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na selekcijskom letenju kandidata za vojne pilote, u trajanju od pet tjedana, tijekom srpnja i kolovoza 2025.

Kandidati – učenici 3. razreda srednje škole koji zadovolje kriterije odabirnog postupka uključujući kriterije selekcijskog letenja, moći će, ako to žele, s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiranju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja.

Informacije u vezi s javnim pozivom nalaze se na mrežnim stranicama Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://www.vojnipilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18.), Uprava za ljudske potencijale Ministarstva obrane raspisuje

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2025./2026. u status kadeta bit će primljeno do **20 kandidata**, upisanih na prvu godinu sveučilišnog prijediplomskog studija na:

I. SVEUČILIŠTU U ZAGREBU – FAKULTET PROMETNIH ZNANOSTI

- sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojni pilot.

Rok za podnošenje prijava je **11. travnja 2025.**

Izrazi koji se koriste u javnom natječaju, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski spol.

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona / mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2003. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak pokrenut po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivanja na kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.)
- da je upisan na prvu godinu redovitog studija u rujnu 2025.
- da su ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.) i Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvene sposobnosti za vojnu službu (Narodne novine, br. 42/14, 134/15, 109/16, 97/17 i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij
- uspješan završetak selekcijskog letenja.

Kandidate za kadete koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete te posebno vrednovanje na selekcijskom letenju kandidata za vojne pilote, u trajanju od pet tjedana, tijekom srpnja i kolovoza 2025.

Kandidati koji su kao učenici 3. razreda srednje škole zadovoljili kriterije odabirnog postupka uključujući kriterije selekcijskog letenja tijekom 2024., u odabirnom postupku 2025. upućuju se na provjeru zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih kriterija za kadete – vojne pilote.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata za odabrani studijski program u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se kandidati koji u odabirnom postupku postignu najbolje rezultate i steknu pravo upisa na sveučilišni prijediplomski studij Aeronautika – vojni pilot.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati provode u skladu s propisima i uvjetima natječaja koji raspisuje Sveučilište u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upišu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2025.

Tijekom školovanja kadeti ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.).

Nakon uspješno završenog sveučilišnog prijediplomskog studija Aeronautika – vojni pilot (šest semestara) na Fakultetu prometnih znanosti u Zagrebu, kadeti upisuju sveučilišni diplomski studij Aeronautika – vojni pilot (četiri semestra) na Fakultetu prometnih znanosti u koji je uključena Temeljna časnička izobrazba i letačka obuka u Središtu za obuku Hrvatskog ratnog zrakoplovstva "Rudolf Perešin", Zemunik Donji.

Nakon završenog sveučilišnog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti će biti primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, stimulativan sustav profesionalnog razvoja i mogućnost sudjelovanja u domaćim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na mrežnoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> ili <https://vojnispilot.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814), u Referadi Fakulteta prometnih znanosti Sveučilišta u Zagrebu (tel. 01/2380-202) te u područnim odjelima za poslove obrane.

REPUBLIKA HRVATSKA MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju članka 27. stavka 1. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i članka 8. Pravilnika o načinu i postupku privlačenja, oglašavanja i odabira za prijam u djelatnu vojnu službu i kadetsku službu (Narodne novine, br. 158/13, 77/15, 14/17 i 91/18.), raspisuje se

JAVNI NATJEČAJ ZA PRIJAM U KADETSKU SLUŽBU

U akademskoj godini 2025./2026. u status kadeta bit će primljeno **do pet kandidata** upisanih na prvu godinu sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija na:

SVEUČILIŠTU OBRANE I SIGURNOSTI "DR. FRANJO TUĐMAN"

- sveučilišni integrirani prijediplomski i diplomski studij Vojno pomorstvo.

Rok za podnošenje prijava je **9. svibnja 2025.**

Izrazi koji se koriste u javnom natječaju, a imaju rodno značenje, odnose se jednakno na muški i ženski spol.

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku elektronički Središnjem prijavnim uredu na portalu *postani-student* (<https://www.postani-student.hr>) i pismeno na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Uz prijavu kandidati trebaju priložiti:

- zamolbu sa životopisom, adresom i brojem telefona / mobitela
- presliku osobne iskaznice
- presliku rodnog lista
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

U slučaju prijave na više vojnih studijskih programa, kandidat šalje samo jednu prijavu u kojoj mora jasno navesti za koje se sve vojne studijske programe natječe.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- rođen 2003. godine ili poslije
- završena četverogodišnja srednja škola
- da se protiv njega ne vodi kazneni postupak po službenoj dužnosti
- da nije pravomoćno osuđivanja na kaznenu djelu navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.)
- da je upisan na prvu godinu redovitog studija (u prvom upisnom roku u srpnju 2025.)
- ispunjeni zdravstveni, psihički, tjelesni i sigurnosni kriteriji za kadete propisani Pravilnikom o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.), koji će se po pozivu Ministarstva obrane utvrditi u posebnom postupku prije upisa na sveučilišni studij.

Kandidate za kadete koji ispunjavaju propisane uvjete za prijam u kadetsku službu i koji se u propisanom postupku elektronički prijave Središnjem prijavnom uredu na

portalu *postani-student* u roku navedenom u ovom natječaju, Ministarstvo obrane pozvat će na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kadete. Odabirni postupak ne boduje se, ali njegovo je zadovoljavanje preduvjet zadržavanja na listi kandidata zainteresiranih za vojne studije na portalu *postani-student*.

Svi kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka Ministarstva obrane rangiraju se na listi kandidata za odabrani studijski program na portalu *postani-student* u skladu s bodovima ostvarenim na ispitima državne mature i uspjehom u srednjoj školi unutar upisne kvote.

U kadetsku službu primaju se svi kandidati koji su stekli pravo upisa na vojni studij u prvom upisnom roku u srpnju 2025.

Prije potpisivanja ugovora o kadetskoj službi Ministarstvo obrane provjerit će po službenoj dužnosti nepostojanje zapreka za prijam u službu u Oružane snage iz članka 35. stavka 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

U slučaju nepopunjenošću upisne kvote na studiju Vojno pomorstvo nakon završenog srpanjskog upisnog roka, otvorena je mogućnost prijave kandidata za rujanski upisni rok, za koji će biti objavljen novi natječaj Ministarstva obrane, a sve informacije bit će dostupne i na internetskim stranicama www.morh.hr.

Upise na sveučilišni studij iz ovog natječaja kandidati provode u skladu s propisima i uvjetima javnog natječaja koji raspisuje Sveučilište obrane i sigurnosti "Dr. Franjo Tuđman" u Zagrebu, a u skladu s obavijestima objavljenim na mrežnim stranicama Ministarstva obrane i vojnih studija.

Kandidati koji zadovolje uvjete odabirnog postupka i upisu sveučilišni studij iz ovog natječaja bit će krajem kolovoza pozvani na pripremni kamp, koji će se provesti tijekom rujna 2025.

Tijekom školovanja kadeti ostvaruju prava propisana Pravilnikom o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.).

Nakon završenog sveučilišnog integriranog prijediplomskog i diplomskog studija kadeti će biti primljeni u djelatnu vojnu službu te imaju mogućnost stalnog stručnog usavršavanja, profesionalnog razvoja i sudjelovanja u nacionalnim i međunarodnim aktivnostima.

Informacije u vezi s natječajem nalaze se na internetskoj stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr>, a dodatne obavijesti kandidati mogu dobiti na telefonu referade Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (021/354-927), Središnjice za upravljanje osobljem (01/3784-812 i 01/3784-814) te u područnim odjelima za poslove obrane.

PRIČE O DOMOVINSKOM RATU

Ministarstvo hrvatskih branitelja raspisalo je i prošle godine natječaj za najbolju priču o Domovinskom ratu, na koji se ponovno javio velik broj učenika. I ovaj je natječaj pokazao zanimanje djece za tematiku vezanu uz Domovinski rat, što je još jedna potvrda tog iznimno poticajnog projekta. Na natječaj su se drugi put javili i učenici srednjih škola iz Bosne i Hercegovine koje izvode nastavu prema nastavnom planu i programu na hrvatskom jeziku. U ovom broju donosimo treću od priča učenika iz Hrvatske koje su osvojile jednu od šest ravnopravnih trećih nagrada

PRISTEĆ,

Hodao sam ulicom ovijenom gluhom tišinom. Na njoj je bila rasuta prašina kao snijeg i bombardiranjem razbacani kamen čije porijeklo više nije bilo prepoznatljivo. Jedini su zvuci bile moje probijene čizme, pod njima šljunak, a iza mene Petar. Pokraj ceste meka trava, a u njoj bijele tratinčice i Petrov brat. Prišao sam mu polako. Zagledao sam se u hrabro, beživotno tijelo pod svojim nogama. Promatrao sam rane polivene gustom krvlju koja se cijedila niz njegov trup. Tamne su oči živo gledale u visine. Ruke su mu stajale uz glavu kao da će se osloniti na njih, kao da je točno tu baš i želio leći da se odmori. Pomislio sam da bi idući tren mogao pogledati prema Petru i pružiti mu ruku da ga ovaj podigne i primi u zagrljav.

Petar se dovukao za mnom. S umornog mu je lica klizio znoj, a niz prašinom obasutim obrazima tekle su suze. Blijede su mu usne drhtale poput pruća na vjetrom uznemirenoj vodi kad se srušio na klecava koljena pored bratovih nogu. Uzeo je njegove tople, krvave ruke u svoje ozeble

**Nika
Sutlović,**
učenica
4. razreda
Gimnazije
Franje Petrića
Zadar

dlanove i legao mu na junačka prsa.
Mrtav.

Tupo sam gledao taj prizor dok su se Petrovi topli izdisaji prosipali s njegovih usana preko bratova trbuha. Zario je prljave prste u njegovu snažnu mišicu, očajnički izustivši samo Božje ime. Suze su mu se proljevale niz nježno lice poput molitve i natapale uniformu prostrtu preko nepomična tijela.

Znao sam da su još ovdje. Pucnjava je tek završila i osjetio sam da nas gledaju.

Foto: arhiva HVG-ja

"Ajde. Idemo doma."

"Ne mogu ga tu ostaviti."

"Možemo jedino još ti i ja poginuti."

Privio se grčevito uz mlijatovo tijelo, tražeći još koji trenutak bilo koji znak života, a onda je gorko zaplakao kada nije pronašao nijedan. Neodlučno mi je pružio teške ruke koje su visjele mljhavo na mojim dlanovima dok sam ga vukao da se uspravi na noge. Mrtvačkim se koracima povlačio po cesti podbočen na moje prašnjavu rame, hodajući po razvalinama nekadašnjeg života.

U kući je zatekao grobnu tišinu i za stolom staru majku. S vrata sam čuo njezine vapaje kada je tog popodneva dočekala samo jednog sina.

Hodao sam polako natrag na ono isto mjesto s puškom koja je teško visjela s mojih leđa. Zviždući metaka parali su moje uši, komadići betona koje su granate izbijale iz zida pod kojim sam čucao tapkali su mi po leđima poput kiše, dugo. A onda muk. Dugo sam ostao sam sjediti na prljavoj cesti okružen ostacima izgubljenih života. Mislio sam o poginulom. Sve lude hrabrosti i dobrote i ljubavi njegova srca ostali su u sjeni nečije mržnje, a on je ostao ležati s druge strane zida, truleći u travi.

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLASA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-773, od 28. srpnja 2023., i KLASA: 023-03/24-03/1, URBROJ: 512-01-24-618, od 20. prosinca 2024.), Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA REDOVITIM UČENICIMA SREDNJIH ŠKOLA

U školskoj godini 2025./2026. Ministarstvo obrane dodijelit će do 500 stipendija redovitim učenicima srednjih škola za mesta vojnika / mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske:

1. učenicima srednjih škola za zanimanje zrakoplovni tehničar:

- do 16 stipendija učenicima trećih razreda Zrakoplovne tehničke škole Rudolf Perešina Velika Gorica i Tehničke škole Zadar (mjesto službe: Velika Gorica ili Zemunik Donji)

2. učenicima trogodišnjih srednjih strukovnih škola:

- do 245 stipendija učenicima drugih i trećih razreda svih usmjerenja (mjesto službe: Gospić, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin)
- do 30 stipendija učenicima drugih i trećih razreda kemijskog usmjerenja (mjesto službe: Knin, Velika Gorica)
- do 25 stipendija učenicima drugih i trećih razreda strojarskog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospić, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)
- do 10 stipendija učenicima drugih i trećih razreda elektrotehničkog usmjerenja (mjesto službe: Benkovac, Knin, Orebic, Petrinja, Pula, Slunj)
- do 70 stipendija učenicima drugih i trećih razreda, vozač motornog vozila za upravljanje m/v C kategorije (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospić, Karlovac, Knin, Petrinja, Sinj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

3. učenicima četverogodišnjih srednjih škola:

- do 100 stipendija učenicima drugih, trećih i četvrtih razreda tehničkog usmjerenja i gimnazija (mjesto službe: Benkovac, Bjelovar, Gospić, Karlovac, Knin, Orebic, Petrinja, Pula, Slunj, Varaždin, Velika Gorica, Zemunik Donji)

4. učenicima petogodišnjih srednjih medicinskih škola:

- do četiri stipendije učenicima trećih i četvrtih razreda, medicinska sestra / tehničar (mjesto službe: Zagreb).

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.), Ministarstvo obrane osigurava mjesečnu stipendiju za vojne stipendiste – učenike u sljedećim iznosima:

- 2. razred srednje škole – 100,00 eura
- 3. razred srednje škole – 120,00 eura
- 4. i 5. razred srednje škole – 150,00 eura.

Izrazi koji se koriste u javnom pozivu, a imaju rodno značenje, odnose se jednako na muški i ženski spol.

Kandidati – učenici srednjih škola mogu se prijaviti za dodjelu stipendije tijekom srednjoškolskog obrazovanja putem Prijavnog obrasca za stipendiranje učenika srednjih škola. Uz Prijavni obrazac kandidati trebaju ispuniti Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe vojnika / mornara u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Prijavni obrazac i Izjavu o iskazu interesa kandidati mogu preuzeti na web-stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> (Karijera i MORH-u/Natječaji i oglasi).

Prijavu za dodjelu stipendija podnose punoljetni učenici osobno, a za maloljetne učenike roditelj odnosno skrbnik.

Rok za podnošenje prijava je **30. rujna 2025.**

Kandidati se prijavljuju u propisanom roku na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

UVJETI KOJE KANDIDATI MORAJU ISPUNJAVATI:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti učenik srednjih škola za koje je Ministarstvo obrane objavilo javni poziv
- opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije
- da nije korisnik stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da nije pravomočno osuđivan za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1. podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane, učenici koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene pregledne u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.), propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati trebaju priložiti:

- ispunjen Prijavni obrazac i Izjavu o iskazu interesa za mjesto službe
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodnog lista
- presliku svjedodžbe kojom se dokazuje opći uspjeh najmanje 3,00 u školskoj godini koja prethodi godini za koju se dodjeljuju stipendije
- dokument kojim se dokazuje upis u razred za koji se dodjeljuju stipendije
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate – učenike srednjih škola na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati – učenici koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati ugovor o stipendiraju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom srednjoškolskog obrazovanja. Nakon završetka redovitog srednjoškolskog obrazovanja, na temelju ugovora o stipendiraju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri.

Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814).

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE

Na temelju točke XI. Odluke ministra obrane o kriterijima za dodjelu stipendija vojnim stipendistima (KLASA: 023-03/23-03/1, URBROJ: 512-01-23-773, od 28. srpnja 2023., i KLASA: 023-03/24-03/1, URBROJ: 512-01-24-618, od 20. prosinca 2024.), Ministarstvo obrane raspisuje

JAVNI POZIV ZA DODJELU STIPENDIJA REDOVITIM STUDENTIMA IZ PODRUČJA INFORMACIJSKO-KOMUNIKACIJSKIH TEHNOLOGIJA

Stipendije se dodjeljuju redovitim studentima na sveučilišnim ili stručnim studijima akreditiranim u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti i drugim srodnim studijima iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2025./2026., kako slijedi:

- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2026. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2027. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2028. godini
- do 10 stipendija studentima koji studij završavaju u 2029. godini.

Izrazi koji se koriste u javnom pozivu, a imaju rodno značenje, odnose se jednakno na muški i ženski spol.

U skladu s odredbama Pravilnika o načinu i uvjetima sklapanja ugovora o kadetskoj službi i ugovora o stipendiranju (Narodne novine, br. 50/23 i 55/24.), Ministarstvo obrane osigurava mjesecnu stipendiju za vojne stipendiste – studente u sljedećim iznosima:

- 1. godina studija – 300,00 eura
- 2. godina studija – 400,00 eura
- 3. godina studija – 500,00 eura
- 4. godina studija – 600,00 eura
- 5. godina studija – 700,00 eura.

Kandidati se mogu prijaviti za dodjelu stipendije tijekom redovitog sveučilišnog ili stručnog studija putem prijavnog obrasca za stipendiranje studenata koji se može preuzeti na web-stranici Ministarstva obrane <https://www.morh.hr> (*Karijera u MORH-u/Natječaji i oglasi*).

Rok za podnošenje prijava je 31. listopada 2025.

Uvjeti koje kandidati moraju ispunjavati:

- državljanstvo Republike Hrvatske
- prijavljeno prebivalište u Republici Hrvatskoj neprekidno najmanje jednu godinu do dana objave javnog poziva
- redoviti studenti sveučilišnih ili stručnih studija iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija koji su sve godine studija upisali redovito bez ponavljanja godine
- opći uspjeh najmanje 3,00 u zadnjoj godini obrazovanja
- da nisu korisnici stipendije u svrhu zaposlenja kod drugog poslodavca
- da nisu pravomočno osuđivani za kaznena djela navedena u članku 35. stavku 1.

podstavku 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.).

Nakon podnošenja prijave, po pozivu Ministarstva obrane, kandidati koji ispunjavaju uvjete javnog poziva upućuju se na zdravstvene pregledе u Zavod za zrakoplovnu medicinu Zagreb ili u Zavod za pomorsku medicinu Split te na provjeru tjelesne spremnosti u skladu s odredbama Pravilnika o utvrđivanju zdravstvenih, psihičkih, tjelesnih i sigurnosnih uvjeta za prijam u službu u Oružane snage Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 37/24 i 84/24.), propisanim za način i kriterije provedbe zdravstvenih pregleda kandidata za onu kategoriju vojnog osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati trebaju priložiti:

- ispunjen Prijavni obrazac za stipendiranje studenata
- presliku osobne iskaznice ili domovnice i rodnog lista
- dokaz o prosjeku ocjena svih predmeta završnog razreda srednjoškolskog obrazovanja za studente prve godine studija, a studenti viših godina studija dokaz o prosjeku ocjena svih ispita prethodno završene godine studija
- dokument kojim se dokazuje upis na sveučilišne ili stručne studije akreditirane u znanstvenim poljima elektrotehnika, računarstvo, informacijsko-komunikacijske znanosti i drugim srodnim studijima iz područja informacijsko-komunikacijskih tehnologija u akademskoj godini 2025./2026.
- potvrdu o prebivalištu
- uvjerenje da nije pokrenut kazneni postupak, ne starije od šest mjeseci.

Kandidati se prijavljuju, odnosno dostavljaju dokaze o ispunjavanju uvjeta u propisanom roku elektronički na adresu e-pošte: prijam_dvs@morh.hr ili pismeno na adresu: Središnjica za upravljanje osobljem, Ilica 256b, 10 000 Zagreb.

Nakon zaprimanja prijave Ministarstvo obrane pozvat će zainteresirane kandidate na odabirni postupak.

U odabirnom postupku kandidati moraju zadovoljiti zdravstvene, psihičke, tjelesne i sigurnosne kriterije za kategoriju osoblja za koju se prijavljuju.

Kandidati koji zadovolje kriterije odabirnog postupka moći će s Ministarstvom obrane potpisati Ugovor o stipendiraju, na temelju kojeg će primati stipendiju tijekom akademskog obrazovanja. Nakon završetka redovitog akademskog obrazovanja, na temelju Ugovora o stipendiraju primaju se u službu u Oružane snage Republike Hrvatske prema propisanoj proceduri.

Informacije u vezi s javnim pozivom kandidati mogu dobiti u Središnjici za upravljanje osobljem (tel. 01/3784-812 i 01/3784-814).

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE

Na temelju članka 52. stavka 2. i članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169, od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti u inozemstvu

**1. NACIONALNI VOJNI PREDSTAVNIK REPUBLIKE HRVATSKE PRI SAVEZNIČKOM ZAPOVJEDNIŠTVU ZA OPERACIJE, Mons, Kraljevina Belgija,
dužnost: nacionalni vojni predstavnik**

Uvjjeti:

- ustrojeni čin: brigadir (C6)
- diplomski sveučilišni ili stručni studij, integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij
- treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe – Intergranska zapovjedno-stožerna izobrazba (IZSI)
- znanje engleskog jezika: ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a – ostali uvjeti propisani opisom posla.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: **srpanj 2025.**, na razdoblje do četiri godine.

**2. SAVEZNIČKO ZAPOVJEDNIŠTVO ZA SPECIJALNE OPERACIJE, Plans, J5, Policy Branch, SHAPE, Kraljevina Belgija
dužnost: stožerni časnik, OF-4, OSO PLY 0020**

Uvjjeti:

- znanje engleskog jezika STANAG 3333
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a – ostali uvjeti propisani opisom posla.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: **srpanj 2025.**, na razdoblje do četiri godine.

**3. LANDCOM HQ, Izmir, Republika Turska
dužnost: stožerni dočasnik (SIGINT Ops), OR-7, Operations Directorate, G2 Division, OLC OIMM 0060**

Uvjjeti:

- znanje engleskog jezika: SLP 3333
- sigurnosni certifikat: COSMIC TOP SECRET

- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a – ostali uvjeti propisani opisom poslova.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: **kolovoz 2025.**, na razdoblje do četiri godine.

**4. NATO Support and Procurement Agency (NSPA), Capellen, Veliko Vojvodstvo Luksemburg
dužnost: časnik za vezu, OF-3/OF-5**

Uvjjeti:

- znanje engleskog jezika STANAG 3232
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a – ostali uvjeti propisani opisom poslova.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: **kolovoz 2025.**, na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je osam dana od dana objave na Glavnom portalu u sustavu LOTUS Ministarstva obrane i Oružanih snaga RH.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja, a ALCPT test vrijedi šest mjeseci od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169, od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti u RACVIAC-u

1. časnik / djelatnik za provedbu programa (Security Sector Governance Pillar – SSG), Centar za sigurnosnu suradnju – RACVIAC, Rakitje

Uvjeti:

- prediplomski i diplomski sveučilišni studij ili integrirani prediplomski i diplomski sveučilišni studij ili specijalistički diplomski stručni studij, društvenog, humanističkog, prirodnog ili tehničkog smjera / za DVO čin bojnik – brigadir
- odgovarajuća vojna izobrazba za DVO
- znanje engleskog jezika SLP 3232 ili ALCPT 85 %
- iskustvo u radu iz područja obrambene politike
- da za vrijeme službe neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti predviđeni opisom posla.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: **listopad 2025.**, na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja, a ALCPT test vrijedi šest mjeseci od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 52. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169, od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS za popunu dužnosti u inozemstvu

1. stožerni časnik za razvoj sposobnosti, Odjel za EU, Vojno predstavništvo RH pri NATO-u i EU-u, Stalno predstavništvo Republike Hrvatske pri Organizaciji Sjevernoatlantskog ugovora, Bruxelles, Kraljevina Belgija

Uvjeti:

- ustrojbeni čin: pukovnik
- znanje engleskog jezika: STANAG 3232
- treća razina slijedno rastuće časničke izobrazbe – Intergranska zapovjedno-stožerna izobrazba (IZSI)
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom posla.

Predviđeno vrijeme upućivanja na dužnost: **kovozi 2025.**, na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

TRENUTAK SJEĆANJA

SPOMENIK POGINULIM HRVATSKIM BRANITELJIMA NA RIJEČKOJ DELTI

Svatko tko je prošetao riječkim Korzom, ako je nastavio Ulicom Ante Starčevića, mogao je u samom središtu grada opaziti most i spomen-obilježje u neposrednoj blizini, koji čine cjelinu. Riječ je o Mostu hrvatskih branitelja Domovinskog rata s memorijalnim obilježjem na Delti, mjestu s kojeg su brojni Riječani tijekom Domovinskog rata odlazili na bojište i na koje su se vraćali. Most je izgrađen 2001. godine kao spomen-obilježje svim braniteljima na Delti. Proteže se preko kanala, u obliku je slova L, a završava monumentalnim okomitim akcentom. Procjep na zidu simbolizira žrtvu za slobodu zajedno s crvenom vodoravnom plohom, simbolom prolivenih krvi, koja je postavljena 2019. godine. Nju čini sedam crvenih kamenih blokova dimenzija 100 x 100 x 40 cm, na kojima su velikim slovima ispisana imena 206 poginulih hrvatskih branitelja iz Rijeke.

TEKST
Hrvoje Lončarević

FOTO
Tomislav Brandt

Kraj memorijalnog obilježja postavljena je i glazbena ograda. Čini je 35 metalnih cijevi čijim se udaranjem sviraju prvi taktovi hrvatske himne *Lijepa naša domovino*, a poklon je Krapinsko-zagorske županije Rijeci.

Spomenik je rezultat rada tvrtke Studio 3LHD d.o.o. u suradnji sa Zajednicom udruga Domovinskog rata Primorsko-goranske županije, Udrugom roditelja poginulih branitelja Domovinskog rata Primorsko-goranske županije te Udrugom udovica hrvatskih branitelja Domovinskog rata Primorsko-goranske županije.

Time su Rijeka i Primorsko-goranska županija, u kojima je odaziv na obranu Hrvatske bio velik, doble, vjerujemo, reprezentativan spomenik poginulim, ali i živim braniteljima iz Domovinskog rata.

**REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO OBRANE
UPRAVA ZA LJUDSKE POTENCIJALE**

Na temelju članka 62. stavka 2. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske (Narodne novine, br. 73/13, 75/15, 50/16, 30/18, 125/19, 155/23, 158/23 i 14/24.) i točke VIII. Odluke o osnivanju Povjerenstva Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, KLASA: 023-03/16-03/1, URBROJ: 512-01-16-169, od 13. travnja 2016., objavljuje

INTERNI OGLAS

za popunu NATO dužnosti u MND-C-u

1. stožerni časnik (CIS Plans), OF-3, DCOS SPT, G6

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

2. stožerni časnik (Movement), OF-3, DCOS SPT, G4

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 3333 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

3. stožerni časnik (COP), OF-2/3, DCOS OPS, G3 Operations

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 2222 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

4. stožerni dočasnik (WK), OR-6/7, DCOS OPS, G3

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 2222 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe

po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a

- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

5. stožerni dočasnik (Coord), OR-8, DCOS PLANS, G 5/7 Plans&Training

Uvjeti:

- znanje engleskog jezika: STANAG 2222 ili ALCPT 85 %
- sigurnosni certifikat: NATO SECRET
- da za vrijeme službe u inozemstvu neće ispuniti uvjete za prestanak službe po sili zakona u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava iz mirovinskog osiguranja DVO-a
- ostali uvjeti propisani opisom poslova (NATO Job Description).

Upućivanje na sve dužnosti predviđeno je za srpanj 2025., na razdoblje do četiri godine.

Kandidati osim propisanih uvjeta moraju ispunjavati uvjete iz članka 34. Zakona o službi u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Prijave s dokazima o ispunjavanju navedenih uvjeta zainteresirani kandidati dostavljaju na adresu: Ministarstvo obrane Republike Hrvatske, Uprava za ljudske potencijale, Sektor za razvoj i upravljanje ljudskim potencijalima, Stančićeva 6, 10 000 Zagreb.

Rok za podnošenje prijava je 14 dana od dana objave u Hrvatskom vojniku.

Kandidati koji ispunjavaju formalne uvjete bit će pozvani na razgovor pred Povjerenstvom Ministarstva obrane za utvrđivanje prijedloga kandidata za imenovanje odnosno upućivanje na dužnosti vojnog izaslanika i druge vojno-diplomatske dužnosti te dužnosti u međunarodnim organizacijama i vojnim predstavništvima, koji će se održati na hrvatskom i engleskom jeziku.

Napomena: zainteresirani kandidati moraju imati važeći rezultat testiranja znanja engleskog jezika (STANAG test vrijedi pet godina od testiranja), odnosno dokaz o tome dostaviti do zaključenja internog oglasa.

HVU

Knjižnica u vojarni "Petar Zrinski" u Zagrebu nastavlja svoju misiju: ugodno je mjesto okupljanja brojnih korisnika

TEKST
Andrea Pavlić

FOTO
Maja Halapir

UVIJEK VJERAN PRIJATELJ

U našem je časopisu dosad u više navrata pisano o Knjižnicama Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman". Smještene su u vojarnama u Zagrebu, Splitu i Zadru. Njihov fond popunjava se kupnjom i darivanjem. Obaseže više od tristo tisuća jedinica grade, od čega se više od 260 tisuća odnosi na knjižni fond. Stručna literatura obuhvaća gotovo sve znanstvene discipline koje se mogu povezati s vojnim i obrambenim znanostima. Tu su i brojne enciklopedije, leksikoni, rječnici, naslovi lijepih književnosti, kao i časopisi, multimedija građa, e-građa... I to na različitim jezicima. Knjižnice imaju 1938 aktivnih korisnika, koji su prošle godine ostvarili 7999 fizičkih i 11 282 virtualna posjeta. Održano je 11 događanja, na kojima je bilo 558 posjetitelja, te pet edukacijskih radionica za kadete i polaznike Centra vojnih škola "Petar Zrinski" o pretraživanju stručnih i znanstvenih izvora vojne i obrambene tematike s osobitom naglaskom na mrežne izvore i baze podataka. Uz postojeći digitalni Repozitorij Knjižnica HVU-a, u koji je pohranjeno 912 objekata, otvoren je i digitalni Repozitorij SOiS-a "Dr. Franjo Tuđman" te uveden softver Turnitin za provjeru akademске čestitosti. Djelatnice Knjižnice sudjelovale su u 43 programu edukacije knjižničara; u programu Erasmus+ Akademска mobilnost

Na zadnjem prošlogodišnjem susretu Čitateljskog kluba jedna je članica, ljubiteljica knjiga i planinarenja, njavila da je od Nove godine u mirovini. Unatoč tomu što je više svakodnevno ne susrećemo u vojarni na Črnomercu, i dalje u našoj Knjižnici posudiće knjige i članica je Kluba.

nastavnog i nenastavnog osoblja na Terezijanskoj vojnoj akademiji u Bečkom Novom Mjestu; te na trima stručnim skupovima.

PROMICANJE ČITANJA

U listopadu 2017. objavljena je u izdanju Ministarstva kulture i Ministarstva znanosti i obrazovanja RH Nacionalna strategija poticanja čitanja za razdoblje od 2017. do 2022., naslovljena *Čitajmo da ne ostanemo bez riječi!* Upravo tako, s uskličnikom. U poglavlju Vizija Nacionalne strategije poticanja čitanja navodi se: "Budući da se sklonost čitanju i predčitačke vještine razvijaju od najranije dobi, osobito je važno posebnu pažnju posvetiti čitanju djeци i dječjem čitanju, prije svega zato što čitanje pozitivno utječe i na njihov emocionalni razvoj i na njihove jezične i opće spoznajne sposobnosti – potiče pamćenje i maštu, poboljšava pažnju, produbljuje znanje, razvija moralnu osjetljivost, jača samopouzdanje, a jednako tako pomaže u stvaranju međugeneracijskih veza između djece i odraslih."

Čitaonice

Čitaonica u Zagrebu ugodno je mjesto za učenje, a ujedno i izložbeni prostor. Na policama su pregledno složeni brojni domaći i strani stručni časopisi.

Za sve koje zanima povijest, tu su i stara izdanja, i to na njemačkom, francuskom i engleskom jeziku. Među naslovima s jakom patinom vremena je i hrvatski: pretisak Marulićeve *Judite*. Izloženi su i najnoviji nabavljeni naslovi iz različitih tematskih područja: Domovinski rat; Hrvatska povijest; Povijest; Jezik, znanje; Stra-na stručna knjiga; Čitanje i pisanje; Politika i međunarodni odnosi; Biografije; Rat, sigurnost. Čitaonica u Knjižnici Split, u kojoj puno vremena provode i kadeti studija Vojno pomorstvo, prošle je godine obnovljena i uredena.

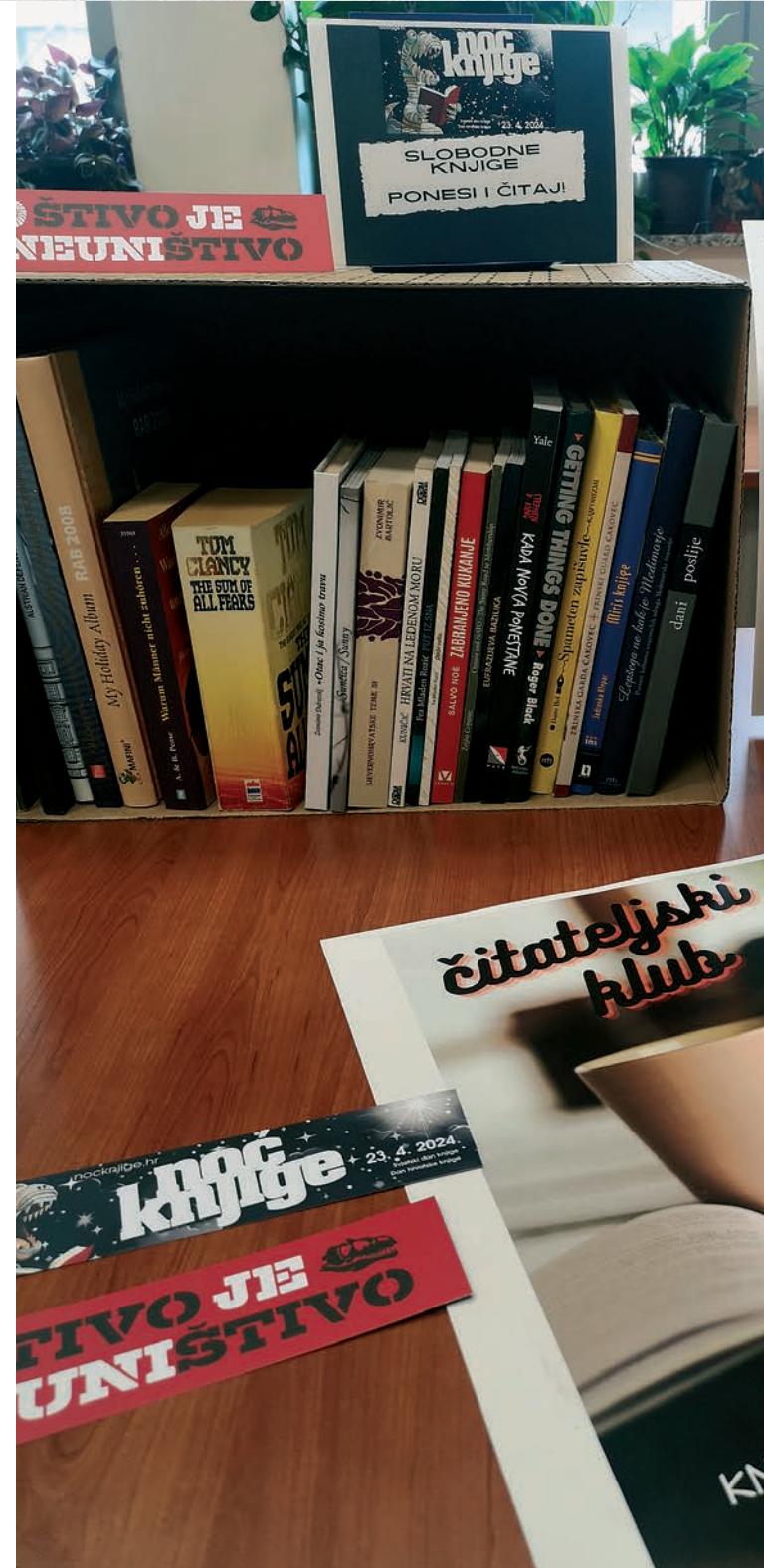
HVU

Djelatnice Knjižnice Alma Lušetić i Maja Halapir sudjelovale su 4. listopada 2024. na 3. izdanju Stručnog skupa s međunarodnim sudjelovanjem *Suradnja, izgradnja, nadogradnja*, koji se održava jednom godišnje u Gradskoj knjižnici i čitaonici Virovitica. Tema Skupa bila je Čitateljski klubovi u knjižnicama. Održale su izlaganje uz prezentaciju o dvjema temama: aktivnosti poticanja čitanja i čitateljski klubovi u Knjižnicama HVU-a.

Slobodne knjige / Bookcrossing

Mnogima se dogodi da na kućnim policama neke knjige, nažalost, skupljaju prašinu. Ili, selimo se u novi stan, u kojem je manje mesta. Možda su djeca već prerasla slikovnice i lektiru? Tema neke od (ne)procitanih knjiga više nas ne zanima, ali možda zanima nekoga drugog? Vezano uz Knjižnice HVU-a istaknut je, uz ostalo, novopočrenuti projekt Slobodne knjige. Dakle: naslove iz kućne biblioteke možemo ostaviti u kutijama postavljenim u kantini i čitaonici, a usput pogledati ili uzeti naslove koje je netko drugi ondje ostavio. Možda je neka knjiga upravo nas čekala i nastavila svoj život.

Manifestacija Noć knjige tradicionalno se obilježava 23. travnja. Ove će se godine u cijelom tijednu u kojem pada Noć knjige u Knjižnicama u Zagrebu i Splitu održati niz prigodnih aktivnosti.

Na stranici Gradske knjižnice i čitaonice Virovitica stoji: "Svrha Skupa je predstavljanje programa i projekata ali i stalno usavršavanje u knjižničarskom stručnom i znanstvenom području. Uz pozvane izlagače, stručnjake iz određenog područja, na Skupu knjižničari imaju priliku predstaviti primjere dobre prakse.

Skup je namijenjen knjižničarima, djelatnicima baštinskih ustanova i svima drugima koji aktivno surađuju s knjižnicama. (...)

Skup je sufinanciran sredstvima Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske."

Izlaganje Alme Lušetić i Maje Halapir izazvalo je brojne pozitivne reakcije. O njemu su zajedno s profesoricom Majom Ivanović iz Središta za strane jezike "Katarina Zrinska" HVU-a napisale članak Mač i pero – citateljski klubovi u Knjižnicama HVU-a "Dr. Franjo Tuđman", koji će biti objavljen u zborniku recenziranih radova.

POSTALI SMO VIRALNI

Nekoć davno reklo bi se: *Dobar glas daleko se čuje.*

Hrvatsko čitateljsko društvo, dobrovoljna udruga koja se bavi poticanjem,

Elektronički katalog Knjižnica dostupan je u otvorenom pristupu putem linka: <https://k-hvu.zaki.com.hr/pages/search.aspx>

Pristup najvažnijim svjetskim bazama podataka omogućen je preko adrese Portala elektroničkih izvora za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu: <https://baze.nsk.hr/>

Digitalni akademski arhiv i repozitorij, koji uključuje završne i diplomske radove kadeta, dostupan je putem linka:

<https://repozitorij.vojni.unizg.hr/>

Foto: Stjepan Španić

Novouređena čitaonica u Splitu

istraživanjem i unapređivanjem čitanja i pismenosti, objavila je 12. prosinca 2024. na svojem Facebooku tekst pod naslovom Kroz čitateljske klubove: Čitateljski klubovi u Knjižnici Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (HVU), Zagreb. Uz ostalo, navodi se: "Kako je čitanje važan dio svakog obrazovnog procesa, ali i osobnog rasta i razvoja potvrđuju Knjižnice Hrvatskog vojnog učilišta "Dr. Franjo Tuđman" (HVU) svojim aktivnostima:

- godišnjim izborom Najčitatelja kadeta/kadetkinja
- projektom Bookcrossing
- izložbama knjižnične građe
- čitateljskim klubovima. (...)"

Vjerni su posjetitelji Knjižnica kadeti HVU-a "Dr. Franjo Tuđman". Za njih je vrijedna ekipa knjižničarki osmisnila niz aktivnosti, kao što je volontiranje u Knjižnici, odnosno Postani knjižničar na jedan dan. Imat će tako priliku naučiti u skladu s kojim se pravilima knjige smještaju po policama, što su katalozi, signature, inventarni brojevi... Cilj je da Knjižnica zaživi kao dnevni boravak u kojem se svaki korisnik osjeća kao kod kuće.

Pohvalna je i inicijativa Kadet pomaže kadetu. U čitaonici bi kadeti jedni drugima davali instrukcije, jačajući time duh zajedništva.

www.hrvatski-vojnik.hr

Praćite nas i na društvenim mrežama

[facebook](#) [X](#) [YouTube](#) [LinkedIn](#) [Instagram](#)

Sve što vas zanima pišite nas:
hrvojnik@morh.hr

**Hrvatski
VOJNIK**

Foto: Tomislav Brandt